

2018

प्रश्नपुस्तिका

वेळ : 2 (दोन) तास

Test No : 8 पेपर II

एकूण प्रश्न : 80

एकूण गुण : 200

सूचना

- (1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 100 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.
- (2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनात न विसरता बॉलपेनने लिहावा.
- (3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे न विसरता नमूद करावा.
- (4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरपत्रिकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविल जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.
(ब) अँकडमीने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.
- (5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे. अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.
- (6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.
- (7) प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरपत्रिकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चार चुकीच्या उत्तरांसाठी एका प्रश्नाचे गुण वजा करण्यात येतील".

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी अँकडमीने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका अँकडमीची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल. तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती अँकडमीच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

UPSC | MPSC | State Board | Magazines

All type of books are available

XEROX

Lamination & Stationary

**MPSC/UPSC
Previous Year
Question Papers**

**MPSC/UPSC
Test Series
Question Papers**

**MPSC/UPSC
Classes Notes,
Study Material**

**Banking/SSC
Online
Study Material**

We are filling all types of online forms

Address

**1005, Sai Sparsh Building,
Shop No 12, Near Lajjat Hotel
Sadashiv Peth, Pune - 30.**

0022144001 7588600008

for more study material ... visit us - www.spardhavahini.com | Join us - Telegram : @spardhavahini

खाली दिलेल्या परिच्छेद वाचा आणि प्रत्येक परिच्छेदावर आधारित विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे नमूद करा. हया प्रश्नांची उत्तरे परिच्छेदावर आधारित असली पाहिजेत.

Read the following passages and respond to the questions that follow each passage. Your responses should be based on the passages.

प्रश्न क्रमांक 1 ते 5

मौर्याचा राज्यकारभार कसा चालविला जात असे ह्याची तपशीलवार माहिती कौटिल्याच्या अर्थशास्त्रात दिलेली आहे. पण कौटिल्याने केवळ हीच माहिती देऊन समाधान मानलेले नाही. तो त्या काळातील इतर बाबींविषयी लिहतो. त्याने सामाजिक रीतीरिवाज, युद्धे, शेती आणि व्यापार ह्याबद्दलही लिहिले आहे.

युद्धात वापरण्यात येणाऱ्या अनेक युक्त्यांचा-विशेषतः तांत्रिक साधनांचा तो उल्लेख करतो. ह्या तांत्रिक साधनात साध्या गोफण-गुंड्यांपासून थेट ज्वालाग्राही साधनापर्यंत वेगवेगळ्या साधनांचा उल्लेख येतो. त्या काळात तोपर्यंत बंदुकीची दारू (गन पावडर) भारतात आलेली नव्हती, म्हणून ही ज्वालाग्राही साधने वापरीत असत.

शेतीची विकास एवढा झाला होता की कालव्याचे पाणी शेतीमधून खेळविण्या इतपत ती पुढारलेली होती. कौटिल्याच्या लेखनावरून हे सारे स्पष्ट होते. कालव्यांचा आणि जलसंचय्याचा उल्लेख कौटिल्यात येतो आणि ही धरणे, कालवे, वगैरे बांधण्यासाठी उच्चप्रतीचे अभियांत्रिकी कौशल्य लागत असते.

दैनंदिन जीवनातील एक उपयुक्त सोय म्हणून उन्हाळ्यात हवा थंड रहावी ह्यासाठी पाण्याच्या फिरत्या फवाऱ्यांची तरतूद केलेली असे, ही बाब उल्लेखनीय वाटते.

त्या काळात ध्वनिविज्ञान आणि व्याकरण ह्या शास्त्रांच्या विकासाबद्दल विशेष आस्था होती. ह्या ज्ञानशाखेत सर्वात महत्त्वाची भर घातली ती पाणिनीच्या संस्कृत व्याकरणाने. पाणिनीनंतर भाषा म्हणून संस्कृतमध्ये विशेष बदल झाला नाही, परंतु तिचा शब्दसंग्रह व साहित्य ह्यांची सतत वृद्धी होत राहिली. पाणिनाच्या व्याकरण विषयक ग्रंथ ही एक असामान्य कृती आहे आणि एकोणिसाव्या शतकातही सर्व जगात अशी शास्त्रशुद्ध व्याकरणाची संहिता तयार झालेली नव्हती.

गुप्त कालखंडात अनेक प्रज्ञावन गणितशास्त्रज्ञ जन्माला आले. त्यापैकी सर्वात महत्त्वाचे होते आर्यभट्ट भारतातल्या पहिल्या उपग्रहाला त्यांचे नाव देण्यात आले. आर्यभट्ट ख्रिस्तोत्तर पाचव्या शतकात होऊन गेले. त्यांची बीजगणितातील सिद्धान्त-सूत्रे आश्चर्यकारक आहेत. π चे मूल्य $3\frac{117}{1250}$ अथवा 3.1416 असे दिले. हे मूल्य आजच्या मूल्याच्या फारच जवळ आहे. गणितशास्त्राच्या अन्य शाखांवर त्यांनी लेखन केले आहे. वर्गमूळ आणि घनमूळ, क्षेत्रफळ आणि सघनत निश्चित करण्याचे नियमही त्यांनी दिले आहेत. 'ज्या' (झैहीज) ही त्रिमिती मधील संकल्पना त्यांनाच प्रथम अवगत झाली. खगोलशास्त्रात त्यांनी निरनिराळ्या ग्रहांची स्थाने मोजण्याची पद्धत सांगितली. सूर्य-चंद्राची ग्रहणे का होतात ह्याचाही त्यांनी शोध घेतला होता आणि ग्रहणे केव्हा होतील ह्याचेही भविष्य ते बिनचूक वर्तवीत, पृथ्वी आपल्या अक्षावर फिरते आणि पृथ्वी व इतरग्रह सूर्याभोवती फिरतात ह्या चाही त्यांनी शोध लावला होता.

ह्या काळात ज्यांनी ज्ञानात महत्त्वाची भर घातली असे दुसरे महत्त्वाचे खगोलशास्त्रज्ञ-गणितज्ञ म्हणजे लतादेव, वराहमिहिर आणि ब्रह्मगुप्त हे होते. ह्या सर्व गणितज्ञांना विश्लेषणात्मक मनाची देणगी होती व आकड्यांचे संपूर्ण ज्ञान होते. बीजगणित, भूमिती आणि अंकगणित ह्यात त्यांनी केलेले योगदान असामान्य आहे.

इतिहासात 'शून्य' ह्या संकल्पनेचा उपयोग प्रथम भारतीय गणित तज्ञांनीच केला ह्या 'शून्य' विषयक संकल्पनेतूनच पुढे 'झीरो' आला. आणि हा 'झीरो' आज गणितशास्त्राचा महत्त्वाचा भाग झाला आहे. वस्तूत आज जे इंग्रजी आकडे वापरले जातात आणि जे सामान्यतः 'अरब आकडे' म्हणून ओळखले जातात त्यांचाही उगम भारतातच झाला होता. अरबांना हे आकडे ज्ञात होण्याची काही शतकापूर्वी ते सम्राट अशोकाच्या शिल्पलेखात वापरलेले आढळतात. हे आकडे आणि दशमान पद्धती ही अरबांनी भारतातूनच सर्व जगभर नेली चिनी किंवा अरब ह्यांना दशमान पद्धती माहीत होण्याच्या कितीतरी आधी आर्यभट्ट

आणि ब्रह्मगुप्त ह्यांनी तिचा उपयोग केलेला आढळतो. व्यावहारिक ज्ञानाच्या क्षेत्रात भारताने जगाला दिलेलीही एक महान देणगी आहे.

Kautilya's Arthashastra gives detailed information on the way the Mauryan government functioned. But he was not satisfied by giving this information only. He writes of other activities of that time, mentioning social customs, warfare, agriculture, and commerce.

He mentions several ideas that were used in warfare, especially mechanical/technical devices. These refer to different devices from simple catapults to incendiary devices. Since the use of gunpowder had not yet come to India, incendiary devices were used.

It is clear from Kautilya's writings that agriculture had developed to the point of employing artificial irrigation. Canals and reservoirs are mentioned, which must have needed great engineering skill to construct.

Among useful gadgets of daily use, the thing to be noticed was a revolving water spray to cool the air during the summer.

There was, at this time, a great deal of interest in the development of the sciences of phonetics and grammar. The important contribution in the field is undoubtedly Panini's great Sanskrit grammar. After Panini, Sanskrit as a language did not change radically, although its vocabulary and literature continued to grow. Panini's work is a remarkable achievement and even in the nineteenth century, such scientific work on grammar was not written nowhere in the world.

Gupta period saw the birth of several mathematicians of genius; the most important was Aryabhata, in whose memory the first Indian satellite was named. Aryabhata lived around the fifth century AD. His work in algebraic formulas is quite remarkable. He gave the value of π as $3^{117}/_{1250}$ or 3.1416, which is very close to the value assigned it today. He also wrote on other branches of mathematics. He laid down rules for determining square roots and cube roots, areas and volume. He understood the concept of sines in trigonometry first time. In the field of astronomy, he described methods by which to calculate the position of planets and knew the reason for the eclipses of the sun and the moon and could forecast them accurately. He had discovered that the earth rotates on its axis & earth and other planets move around sun.

Other astronomer-mathematicians who made important contributions to the knowledge of this period were Latadeva, Varahamihira and Brahmagupta. All these mathematicians had analytical minds and a complete understanding of numbers. Their contributions to algebra, geometry and arithmetic are outstanding.

Indian mathematicians were the first in history to use the concept of an empty space, called sunya which later developed into the zero, now a vital part of mathematics. In fact even the English numerals used today, which are commonly called Arabic numerals, actually originated in India. They were used in the edicts of Emperor Ashoka, centuries before there is any record of the Arabs having known of them. These numerals and the decimal system were carried by Arab traders from India to the

rest of the world. Arvabhata and Brahmagupta were both using the decimal system long before the Chinese or the Arabs were familiar with it. This is among India great gifts to the world in the field of practical knowledge.

1. कौटिल्याच्या अर्थशास्त्रात कोणकोणत्या गोष्टींची माहिती दिलेली नाही ?

a. कालवे	b. पाण्याचे फिरते फवारे
c. गोफण	d. बंदुकीची दारू
e. पाणिनी	f. गुप्त कालखंडातील व्यापार
1) e वगळून सर्व	2) f वगळून सर्व
3) a, b, c फक्त	4) a, b, c, d

Information about which of the following is/are not given in Kautilya's Arthshastra?

a. Canals	b. Revolving water spray
c. Simple catapults	d. Gun powder
d. Panini	f. trade in Gupta period
1) All except e	2) All except f
3) only a, b, c	4) a, b, c, d

2. लेखकाच्या मते, कोणकोणत्या गोष्टीसाठी उच्चप्रतीचे अभियांत्रिकी कौशल्य लागत असते?

a. ज्वालाग्राही साधनांचा वापर	b. धरणे
c. कालवे	d. युद्धात वापरण्यात येणाऱ्या युक्त्या
1) a, b, c फक्त	2) b, c फक्त
3) वरील सर्व	4) b, c, d फक्त

According to author, which of the following things are needed great engineering skills?

a. use of incendiary devices	b. reservoirs
c. canals	d. ideas used in warfare
1) a, b, c only	2) b, c only
3) All above	4) b, c, d only

3. आज वापरल्या जाणाऱ्या इंगजी आकड्यांना 'अरब आकडे' असे ओळखले जाते , कारण

- 1) अरबांमुळे या आकड्यांचा जगाला परिचय झाला
- 2) अरबांनी ते प्रथमतः व्यावहारिक ज्ञानामध्ये वापरण्यात सुरवात केली
- 3) अरब लोकांनी या आकड्यांमध्ये शून्य संकल्पनेची भर घातली
- 4) कोणतेही नाही

The English numerals used today are commonly called as 'Arabic numerals', because

- 1) Arabs introduced these numerals to the World.
- 2) Arabs, for the first time, started using it in practical knowledge
- 3) Arabs added zero to these numerals
- 4) None of the above

4. आर्यभट्ट बाबतीत कोणते विधान योग्य नाही ?

- a. ते एक गणितशास्त्रज्ञ होते
 - b. ते एक खगोलशास्त्राचे अभ्यासक होते
 - c. त्यांनी π चे मूल्य आजच्या मूल्याएवढेच सांगितले जाते
 - d. पृथ्वी व इतर ग्रह सूर्याभोवती फिरत असल्यामुळे ग्रहणे होतात असा त्यांनी शोध लावला
- 1) a, b, c
 - 2) b, c, d
 - 3) a, b, d
 - 4) कोणतेही नाही

Which of the following statements is/are not correct about Aryabhata?

- a. He was a mathematician
 - b. He was a scholar of astronomy
 - c. He gave the value of π as exact as of today
 - d. He discovered that eclipses happen as earth & other planets move around the sun.
- 1) a, b, c
 - 2) b, c, d
 - 3) a, b, d
 - 4) None

5. पाणिनी चा ग्रंथ असामान्य कृती आहे असे लेखकाला का वाटते ?

- 1) तो ग्रंथ संस्कृत व्याकरणावर आहे
- 2) त्या ग्रंथानंतर संस्कृतमध्ये कोणताही मोठा बदल झालेला नाही
- 3) जगामध्ये संस्कृत व्याकरणावरील त्याच्याएवढा दुसरा कोणताही शास्त्रशुद्ध ग्रंथ नाही
- 4) पाणिनी नंतर त्याच्यातील शब्दसंग्रह व साहित्य यांची वृद्धी होत च राहिली

Why writer feels that Panini's work is a remarkable achievement?

- 1) that work is based on Sanskrit grammar
- 2) Sanskrit did not change in big way after that work.
- 3) No other work on Sanskrit grammar in the world as scientific as this work .
- 4) vocabulary and literature in it continued to grow after Panini

प्रश्न क्रमांक 6 ते 10

आंध्र प्रदेशातील पूर्व गोदावरी जिल्ह्यातील कोंडा रेड्डी व कोंडा कामारा तसेच ओडिशा मधील संथाळ, गोंड, कोया या आदिवासी जमातींच्या शेती व जीवन पद्धतीचा अभ्यासच संस्थेने हाती घेतलाय. 'आदिवासींमुळे जंगल नष्ट होतंय' असा बिनबुडाचा, मतलबी गैरसमज कैक वर्षांपासून शहरी भागाने जोपासलाय. जंगलाचे राजे असणाऱ्या आदिवासींना त्यांचे महत्त्व सांगायची गरज नाही. कितीतरी प्रथामधूनच जीवसृष्टी जपली जाते. प्रत्येक आदिवासी जमातीची 7 कुलचिन्ह असतात. सहसा ही कुलचिन्ह वनस्पती व प्राणीच असतात. त्यांना ते चुकूनही हात लावत नाहीत. तसंच काही निषिद्ध मानलेल्या वनस्पती व प्राण्यांनाही जवळ फिरकू देत नाहीत. उदाहरणार्थ- चिंचेच झाड हे कुलचिन्ह आणि डुक्कर हे निषिद्ध मानलं, तर त्यांना आपसूक जपलं जातं. याच धर्तीवर जंगलातील काही भागाला आदिवासी देवराई मानतात. हा भाग अतिशय पवित्र मानला जातो. त्या भागातील वृक्षतोडीस पूर्ण बंदी असते. देवरायांमध्ये अतिशय उपयोगी वनस्पती असतात. प्रत्येक देवराईतील वनस्पतींची सूक्ष्म नोंद करण्याचं काम संस्थेने हाती घेतलं. या नोंदीतून असंख्य नव्या वनस्पतींचा उलगडा, त्यांच्या उपयोगाचा शोध शास्त्रज्ञांना लागला. फुलं, फळ, तेल, भाज्या, लोणची, कुंपण, चारा, हिरवळ, खत, किटकनाशक व कित्येक आजारांवरील औषधांची गरज जंगलच भागवतं. सांधेदुखी, जंत, जुलाब, कावीळ, जखम, थंडीताप, अंगदुखी, रक्तदाब, ऋदयरोगावर या वनस्पतींचं पान, फूल, बी, देठ उपयोगी पडतं. अंतराळात उपग्रह सोडताना कराव्या लागणाऱ्या क्लिष्ट आकडेमोडी पेक्षा हिरव्या पानाचे समग्र आकलन करून घेणे अवघड आहे, अशी एक म्हण आहे, पण पानच नव्हे, तर मुळापासून शेंड्यापर्यंत संपूर्ण ज्ञान या आदिवासींकडे परंपरेने येतं. हा ज्ञानठेवा जपण्यासाठी संस्थेच्या विविध विषयांतील वैज्ञानिकांनी प्रदीर्घ सर्वेक्षण चालू केलंय. वाड्या-वस्त्यांतील आदिवासींच्या समित्या स्थापून त्यांची मदत घेतली जाते. वृद्ध, जाणकार त्यांच्या पारंपारीक ज्ञानाचं संचित पुढच्या पिढीला सहज द्यायला तयार नसतात, ही आपली परंपरा! ज्ञान गुप्त ठेवण्यात, रहस्यमय करण्यात, मक्तेदारी टिकून ठेवण्यात सार्थक मानण्याचा वसा पिढ्यानपिढ्या चालू राहतो, अपवादानं उदार मनाचे गुरू मनोभावे शिकवतात. लिखित ग्रंथ नसतात, कुठल्याही क्षेत्रातल्या या सरंजामी अवशेषांचा नव्या पिढीला जाच होतो. मग संगीत क्षेत्रात भातखंडें सारख्या महर्षींना देश पालथा घालून शास्त्रीय रागांच्या बंदिशी गोळा कराव्या लागतात. त्यांच्या तपश्चर्येमुळे पुढच्या पिढीची शैक्षणिक वाटचाल आरामदायी होते. आदिवासींचं ज्ञान तर आपल्या पासून कित्येक मैल दूर! त्यांच्या ज्ञानाची नोंद, विश्लेषण करून महती पटवत असतानाच तो अनमोल वारसा पुढे चालू ठेवण्यासाठी संस्थेने पुढील पिढीला प्रशिक्षण देणं चालू केलं. वैज्ञानिक मध्ये लुडबुड करीत नाहीत. गावातील ज्येष्ठ मंडळीच तरूणांना समजावून सांगतात. शास्त्रज्ञ नोंदी ठेवतात. असं संवादी शिक्षण यापूर्वी कधीही, कुठेही झालं नसावं आदिवासींशी वाढलेल्या संपर्कातून नव्या कल्पना सुचू लागल्या. केवळच्या वायनाड भागात भाताच्या त्राहत्तर जातींची लागवड व्हायची. आता यापैकी एकही जात उपलब्ध नाही. या जातीच्या जीवद्रव्याचा शोध राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय केंद्रातून घेतला जातोय. असा प्रसंग यापुढे येऊ नये, म्हणून स्वामीनाथन यांनी बियाणं व जनुकांची सार्वजनिक पेढी आदिवासी भागात चालूकेली.

6. "आदिवासींमुळे जंगल नष्ट होतंय" हा गैरसमज लेखकाला बिनबुडाचा का वाटतो?

- शहरी लोकांनी त्यांचा अभ्यास केलेला नाही
- आदिवासींना जंगलाचे महत्त्व माहीत आहे
- कुलचिन्ह व निषिद्ध मानणे या प्रथामधून जंगल जपले जाते

1)	a , b फक्त	2)	b फक्त
3)	b, c फक्त	4)	वरील सर्व

7. खालीलपैकी कोणकोणत्या गरजा जंगल भागवते?

a. औषधी वनस्पती	b. उपग्रह सोडण्यासाठी लागणारे ज्ञान
c. जंगलातील प्राण्यांच्या गरजा	d. कुपणांसाठी सामग्री
1) a, c, d फक्त	2) a, d फक्त
3) a, b, d फक्त	4) वरील सर्व

8. परिच्छेदानुसार देवराई म्हणजे काय?

- 1) आंध्रप्रदेश मधील जंगल
- 2) आदिवासींचे जंगलातील पवित्र स्थान
- 3) जंगलातील औषधी वनस्पतींचे स्थान
- 4) गोदावरी जिल्ह्यातील आदिवासींचे पवित्र स्थान

9. आदिवासींचे पारंपरिक ज्ञान संचित करून जपण्यासाठी संस्थेने कोणते उपक्रम चालू केले?

a. आदिवासींच्या समित्या स्थापन करणे	
b. त्यांच्या ज्ञानाची नोंद ठेवणे	
c. पुढच्या पिढीला प्रशिक्षण देणे	
d. जंगलात देवराईचे स्थान निश्चित करणे	
1) d वगळून सर्व	2) a वगळून सर्व
3) वरील सर्व	4) कोणतेही नाही

10. भातखंडे व स्वामिनाथन यांच्यातील सर्वात तर्कसंगत साम्य कोणते आहे?

- 1) दोन्ही व्यक्ती आदिवासींसाठी काम करणाऱ्या संस्थेचा भाग आहेत
- 2) दोघे आंध्रप्रदेशचे रहिवासी आहेत
- 3) दोघे हि एखादी विशिष्ट गोष्ट जतन करून ठेवण्याचा प्रयत्न करत आहेत
- 4) कोणतेही नाही

प्रश्न क्रमांक 11 ते 15

आम्ही स्वतः तर काही करणार नाहीच, पण दुसरे कोणी काही कार्य करीत असेल तर आम्ही त्याला नाके मुरडीत बसू - हा दोषच आपल्या राष्ट्राच्या अधःपतनाला कारणीभूत झालेला आहे. सहानुभूतीचा अभाव आणि उत्साहशून्यता हीच साऱ्या दुःखःदैन्याच्या बुडाशी असलेली कारणे होत. आणि म्हणून तुम्ही या दोहोचा कटाक्षाने त्याग केला पाहिजे. कोणत्या विशिष्ट व्यक्तीत कोणत्या सुप्त शक्ती आहेत ते तुम्हा-आम्हाला काय कळणार? ते एकट्या परमेश्वरालाच ठाऊक असते - म्हणूनच सगळ्यांना संधी द्या व बाकीच्या सगळ्या गोष्टी ईश्वरेच्छेवर सोपवा. सर्वाविषयी सारखे प्रेम बाळगणे हे खरोखरीच दुष्कर आहे. परंतु त्याशिवाय मुक्ती नाही.

भारताच्या दुःस्थितीचे व पतनाचे एक मोठे कारण हे की, त्याने स्वतःला संकुचित करून घेतले. एखाद्या शिंपल्यातील किड्याप्रमाणे तो स्वतःच्या कवचात दडून बसला व अन्य मानववंशांना आपली विचाररत्ने देण्याचे त्याने नाकारले. आर्याव्यतिरिक्त इतर पिपासू जातींना जीवनदायी सत्ये त्याने दिली नाहीत. आपण बाहेर गेलो नाही आणि अन्य देशांतील परिस्थितीशी आपल्या देशातील परिस्थितीची तुलना केली नाही.

कोणतीही व्यक्ती वा कोणतेही राष्ट्र दुसऱ्यांविषयी घृणा बाळगून जिवंत राहू शकणार नाही. ज्या क्षणी भारतीयांनी 'म्लेच्छ' हा शब्द शोधून काढला आणि दुसऱ्या राष्ट्रांशी संबंध तोडून टाकला त्या क्षणीच भारताच्या कपाळी सत्यानाश लिहिला गेला.

नव्या वा जुन्या पंडितमन्यांनी कोणत्याही तर्कजालाने ही गोष्ट झाकण्याचा प्रयत्न केला तरी तिचा अटळ परिणाम हाच झाला की जी जात एकदा सर्वांच्या अग्रस्थानी होती तीच आज इतरांच्या दृष्टीने कःपदार्थ व तुच्छ ठरली आहे. दुसऱ्यांची घृणा केल्याने घृणा करणाऱ्यांचाच अधःपात होत असतो या नैतिक नियमाचे आपल्याला प्रत्यंतर आले.

संघटनाशक्तीच्या बाबतीत आपले राष्ट्र बरेच मागे आहे. ह्या एका दोषामुळेच इतर अनेक वाईट गोष्टी घडून येत आहेत. कोणतेही काम सगळेजण मिळून करण्यास आपण मुळीच तयार नसतो. संघटनेसाठी प्रथम आवश्यक आहे आज्ञाधारकपणा.

आपली उपनिषदे कितीही थोर असली, आपण ऋषींचे वंशज आहोत असा आपल्याला कितीही गर्व वाटला तरीही मला हे सांगितले पाहिजे की अन्य जातींशी तुलना करता आपण फार दुर्बल आहोत प्रथमतः आपण शरीराने दुर्बल आहोत. आपले हे शारीरिक दौर्बल्य निदान आपल्या एकतृतीयांश दुःखाचे कारण आहे. आपण आळशी आहोत, आपण काम करू शकत नाही. आपण एकत्र येऊन कार्य करू शकत नाही. परस्परांवर आपण प्रेम करू शकत नाही आपण अत्यंत स्वार्थी आहोत, आपल्यापैकी तीन जण जरी एकत्र आले तरी ते परस्परांचा व्देष करतील, मत्सर करतील.....आपण पोपटाप्रमाणे पुष्कळ गोष्टी बोलतो, पण त्या प्रत्यक्ष करीत नाही, केवळ बोलणे व काहीच ना करणे ही आपली सवयच होऊन बसली आहे याचे कारण काय? शारीरिक दौर्बल्य हेच याचे कारण होय. दुर्बल मेंदू काहीच करू शकत नाही, आपण तो बलवान केला पाहिजे.

We would do nothing ourselves and would scoff at others who try to do something- this is the bane that has brought about our downfall as a nation. Want of sympathy and lack of energy are at the root of all misery, and you must therefore give these two up. Who but the Lord knows what potentialities there are in particular individuals - let all have opportunities, and leave the rest to the will of the Lord. It is indeed very difficult to have an equal love for all, but without it there is no Mukti.

One of the great causes of India's misery and downfall has been that she narrowed herself, went into her shell as the oyster does, and refused to give her jewels and her treasures of thoughts to the other races of mankind, refused to give the life-giving truths to thirsting nations outside the Aryan fold, we did not go out, that we did not compare notes with other nations.

No man, no nation can hate others and live; India's doom was sealed the very day they invented the word 'Mleccha' and stopped from communication with other nations. Whatever cloak ancient or modern sophistry may try to throw over it. The inevitable result the vindication of the moral law, that none can hate others without degenerating himself- is that the race that was foremost amongst the ancient races is now a byword, and a scorn among nations.

Our nation is far behind in the faculty of organization. It is this one drawback which produces many sorts of evil. We are altogether averse to making a common cause for anything. The first requisite for organization is obedience.

In spite of the greatness of the Upanishads, in spite of our boasted ancestry of sages, compared to many other races, I must tell you that we are weak, very weak. First of all is our physical weakness. That physical weakness is the cause of at least one third of our miseries. We are lazy, we cannot work; we cannot combine, we do not love each other; we are intensely selfish, not three of us can come together without hating each other, without being jealous of each other. We speak of many things parrot like, but never do them; speaking and doing nothing has become a habit with us. What is the cause of that? Physical weakness is the reason. This sort of weak brain is not able to do anything; we must strengthen it.

11. लेखकाच्या मते, कोणकोणती कारणे आपल्या देशाच्या अधःपतनाला कारणीभूत आहेत?

a. सहानुभूतीचा अभाव	b. संकुचितपणा
c. इतरांविषयीची घृणा	d. संघटनाशक्तीची कमतरता
1) वरील सर्व	2) a, b फक्त
3) a, b, c फक्त	4) b वगळून सर्व

According to author, which of the following are not the reasons for the downfall of nation?

a. Lack of sympathy	b. narrow outlook
c. Hating others	d. lack of organization
1) All above	2) a, b only
3) a, b, c only	4) All except b

12. लेखकाने शिंपल्यातील किडा व भारत यामध्ये कोणते साम्य आहे असे सांगितले आहे ?

- 1) इतरांविषयीची घृणा
- 2) अधःपतनाचे कारण समान आहे
- 3) दोघांनीही स्वतःला एका कोषात कोंडून घेतले
- 4) जीवनदायी सत्ये देताना केलेला भेदभाव

What kind of similarity between Oyster and India is suggested by author?

- 1) Hate toward others
- 2) reason for downfall is same
- 3) both went into the shell
- 4) discrimination while giving life giving truths

13. खालीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे?
- 1) आज्ञेचे पालन केल्याने मिळून काम करणे शक्य होते
 - 2) सर्वांवर प्रेम केले नाही तर मुक्ती मिळणार नाही
 - 3) सर्वांना संधी देणे हीच ईश्वर इच्छा आहे
 - 4) शारीरिक दौर्बल्यामुळे आपण काम करू शकत नाही

Which one of the following statements is incorrect?

- 1) Making a common cause to anything is possible with obedience
- 2) Mukti cannot be achieved without loving all
- 3) Having opportunities to all is the will of Lord
- 4) We cannot work due to physical weakness.

14. आपले शारीरिक दौर्बल्य आपल्या एक तृतीयांश दुःखाचे कारण आहे असे लेखक का म्हणतो ?
- 1) शारीरिक दौर्बल्यामुळे आपण काम करू शकत नाही
 - 2) शारीरिक दौर्बल्यामुळे आपण परस्परांचा द्वेष करतो
 - 3) शारीरिक दौर्बल्यामुळे आपल्याला आजच्या काळात उपनिषदे लिहता येत नाहीत
 - 4) शारीरिक दौर्बल्यामुळे आपण संकुचित होतो

Why writer says - 'Physical weakness is the cause of at least one third of our miseries'?

- 1) We cannot work due to physical weakness
- 2) We hate each other due to physical weakness
- 3) We cannot write Upanishadas today due to physical weakness
- 4) We develop narrow outlook due to physical weakness

15. लेखक कोणकोणत्या गोष्टी करण्याचा उपदेश करत आहे?

- a. एकमेकांवर प्रेम करणे
- b. मिळून काम करणे
- c. शारीरिक दौर्बल्य दूर करणे
- d. आज्ञेचे पालन करणे

1) a, b, c	2) b, c, d
3) a, c, d	4) a, b, c, d

Author is preaching to do which of the following things?

a.	to Love each other		
b.	to work together		
c.	to remove physical weakness		
d.	to follow the obedience		
1)	a, b, c	2)	b, c, d
3)	a, c, d	4)	a,b, c, d

प्रश्न क्रमांक 16 ते 20

भारतीय उपखंडालाच वनौषधींच्या विपुल उपलब्धतेचा वर निसर्गाने दिलेला आहे. भारताच्या सर्व भूप्रदेशावर कुठली ना कुठली औषधी वनस्पती आढळते. पुर्वजांनी मौखिक परंपरेने आपल्यापर्यंत पोचवलेली विविध औषधे आणि रोगनिदान तसेच रोगनिवारणाच्या पद्धती आपल्याकडे प्रचलित आहेत. या विविध औषधींवर आजपर्यंत अनेकांनी अभ्यास केलेला आढळतो, पण हा अभ्यास परिपुष्ट आणि पुरेसा नसावा कदाचित!

अशा प्रकारच्या अभ्यासाची काही उदाहरणे आपण पाहू या, हे अभ्यास भारताच्या अगदी दुर्गम इलाख्यात जाऊन म्हणजे लेह आणि लुब्राच्या दऱ्याखोऱ्यांत जाऊन झालेले आहेत, हे विशेष. 'कोल्ड डेझर्ट प्लॅटस्' या नावाच्या पुस्तकाच्या खंडामध्ये ओमप्रकाश चौरासिया आणि ब्रह्मसिंग या, लष्कराच्या लेह येथील संशोधन आणि विकास संस्थेच्या अधिकाऱ्यांनी चांगल्या रितीने लिहूनही ठेवले आहेत. जगात ज्या ज्या प्रकारचे हवामान अनुभवता येते, त्या सर्व प्रकारच्या हवामानाची इ लालक, भारतातल्या भारतात आपण अनुभवू शकतो, हे इथे लक्षात घेणे जरूरीचे आहे. उदाहरणार्थ, अतिशीत प्रदेश हा आशिया खंडातील अंतर्गत प्रदेशात आणि उत्तर अमेरिकेतील विशिष्ट भागात आहे. जगाच्या एकूण भूमीपैकी 16% भूमी ही अतिशीतप्रदेश म्हणून ओळखली जाते. भारतात हिमालयालगतचा प्रदेश तसेच जम्मू-काश्मीरमधले लडाख, हिमाचल प्रदेशातले लाहूल आणि स्फिती हे प्रदेश अतिशीत म्हणून गणले जातात.

इसवी सनपूर्व सुमारे 4500 ते 1500 वर्षे, या वैदिक कालखंडापासून भारतात वनस्पतींचा औषध म्हणून उपयोग होताना दिसतो. सीमल, पिटूयन आणि पिपल यासारख्या औषधी वनस्पतींचे ऋग्वेदातील सूक्तांत असलेले उल्लेख आणि आपल्याकडील उपलब्ध वनौषधी यांमध्ये निश्चितच वाजवी नातेसंबंध जोडता येणे शक्य आहे. औषधी वनस्पतीबाबत ऋग्वेदातले उल्लेख त्रोटक असले तरी अथर्ववेद याबाबत बरीच सखोल माहिती देतो. अंदाजे 2000 वनौषधी आणि त्यांचा वापर याबाबत अथर्ववेदात माहिती आहे.

वैदिक कालखंडानंतर चरक आणि सुश्रुत या धन्वंतऱ्यांच्या चरक संहिता आणि सुश्रुत संहिता या मौलिक ग्रंथांत रोजच्या वापरातील अंदाजे 700 औषधी पदार्थांची आणि त्यांच्या विशिष्ट वापराबाबतची माहिती आलेली दिसते. सोळाव्या आणि सतराव्या शतकादरम्यान भारतीय वैद्यकाच्या वनौषधी क्षेत्रात बरीच उलथापालथ झाली. याच काळात आज सर्वत्र वापरात असलेल्या वनौषधींचा शोध घेतला गेला आणि म्हणूनच, विविध वनौषधींचा कालखंड असा या कालखंडाचा उल्लेख होतो.

India is rich in medicinal plant which are available all across the subcontinent. Many 'folk' medicines and practices are prevalent even today. There have been several systematic studies about these, though they cannot claim to be complete or adequate.

Here we will quote a few examples of such studies being conducted in some of the remotest parts of India, in the Leh and Nubra valleys. These are documented in the volumes on Cold Desert Plants by Om Prakash Chaurasia and Brahma Singh of the Field Research Laboratory, DRDO at Leh. Here one may add the almost all the climatic regions in the world are represented in India-roughly in the same ratio as the global distribution of such geographical zones. Cold deserts, for example are found in the interior of Asia and in the intermontane zone of North America. Of the total world land mass 16 per cent is under cold deserts. In India cold deserts come under the trans- Himalayan zone, and are confined to Ladakh in Jammu and Kashmir and Lahaul and spiti in Himachal Pradesh.

In India, the history of medicinal plants can be traced back to the Vedic period (4500-1500 BC). The identity of several plants, viz. semal, pithuan and papal referred to in the suktas of the Rig Veda can be fixed with reasonable certainty. While the Rig Veda contains only minor references to medicinal plants, the Atharva Veda contains more detailed information, describing about 2000 species and their uses.

After the Vedic era, the works of the renowned physicians Charaks and Susrutas, namely the Charaka Samhita and Susruta Samhita, deal with about 700 drugs of daily and specific uses. Between the sixteenth and seventeenth centuries India witnessed great upheavals in the development of medical botany and some of the most widely used herbal drugs came to light in this period. For this reason the period is also called the Age of Herbal Medicine.

16. खालीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत?

- कोल्ड डेझर्ट प्लॅंट्स या पुस्तकाचे लेखक ओमप्रकाश चौरासिया आहेत.
 - भारतातील पूर्वजांना लेखनकलेचे ज्ञान अवगत नव्हते.
- फक्त a
 - फक्त b
 - a व b दोन्ही
 - कोणतेही नाही

Which of the following statements are correct

- The writer of the 'cold desert plants' is Omprakash Chaurasia
 - Indian ancestors were unaware about art of writing.
- only a
 - only b
 - both a and b
 - Neither a nor b

17. खालीलपैकी कोणते विधान अयोग्य आहे.

- ऋग्वेद व अथर्ववेद हे वैदिक काळात लिहले गेलेले ग्रंथ आहेत.
 - भारतामध्ये 2000 पेक्षा जास्त वनोषधी उपलब्ध आहेत.
 - सीमल, पीटून व पिंपल या वनोषधींचा उल्लेख अथर्ववेदात आढळत नाहीत.
- a व b फक्त
 - c फक्त
 - a, b, c
 - a व b फक्त

- Rig veda and athrava veda were written during vedic period
- More than 2000 medicinal plants are available in India
- References of semal, pithum, and papal are not found in Atharva veda

18. खालीलपैकी कोणत्या गोष्टींचे परिच्छेदात वर्णन केलेले आहे?

a.	Atharva veda	b.	Sushruta samhita
c.	Cold deserts in india	d.	Ancestors of India
e.	Age of herbal medicines		
1)	c and e	2)	All of the above
3)	c, d and e	4)	a, b, c and e

- a. या काळात वेगवेगळ्या वनौषधींचा अभ्यास केला गेला.
- b. या काळात चरकसंहिता व सुश्रुतसंहिता लिहली गेली.
- c. आजच्या वापरातील वनौषधींचे मूळ हा कालखंड आहे.
- 1) a व b स्वतंत्रपणे कारण नाहीत. पण एकत्रितपणे कारण आहेत.
- 2) a व c स्वतंत्रपणे कारण नाहीत. पण एकत्रितपणे कारण आहेत.
- 3) a, b, c स्वतंत्रपणे कारण आहेत.
- 4) कोणतेही कारण योग्य नाही.

- Study of different herbal medicines was undertaken during this period
- Charak samhita and sushruta samhita were written during this period
- The roots of today's herbal medicines lies in this period

- 1) a and b are not independent reasons; but both are reasons together
- 2) a and c are not independent reasons; but both are reasons together
- 3) a, b and c are independent reasons
- 4) none of the above reasons are correct

20. खालीलपैकी कोणते विधान असत्य नाही?

- 1) चरकसंहिता इसवीसनपूर्व 1500 ते इसवीसन 1500 या काळात लिहली गेली.
- 2) अतिशीत प्रदेश फक्त आशिया व उत्तर अमेरिकेत आढळून येतो.
- 3) वैदिक कालखंडाच्या पूर्वी वनौषधींचे ज्ञान भारतीयांना नव्हते.
- 4) हवामानाच्या विविधतेमुळे वनौषधींमध्ये विविधता आढळून येते.

Which of the following statements are not incorrect?

- 1) Charak samhita was written during between 1500 BC and 1500 AD
- 2) Cold deserts are located only in asia and north america
- 3) Indians didnt have knowledge herbal medicines before vedic period
- 4) Diversity in herbal medicinal plants is result of diverse climate

प्रश्न क्रमांक 21 ते 25

The great pyramid at Gaza is one of the World's most amazing landmarks. Rising high above the Sahara desert in the Giza region of Northern Egypt, the Great Pyramid stands some 450 feet into the burning desert sky and occupies of an area of 13 acres. The rough climate of the Sahara has actually caused the pyramid to shrink 30 feet from its original height. The pyramid was such an amazing feat of engineering that it remained the tallest structure in the world for over 3800 years! The entire pyramid was originally faced with polished limestone to make it shine brilliantly in the Sun.

Most Egyptologists, scientists who study ancient Egypt, agree that the Great Pyramid was built around 2560 BC, a little more than 4500 years ago. It took tens of thousands of workers twenty years to build. The pyramid contains over two million stone blocks. Although most of the blocks weigh up to 80 tons!

The Great Pyramid of Giza was ordered built by the Pharaoh Khufu as a magnificent tomb. His vizier (advisor) Hemon is credited with being the pyramid's architect. Khufu's pyramid is actually part of a complex of pyramids that includes the Pyramid of Khafre, the smaller Pyramid of Menkaure, a variety of smaller pyramids and structures, and the Great Sphinx. The Great Pyramid of Giza is the last remaining of the Seven Wonders of the World.

21. Which of these does not house the Great Pyramid?
- 1) Giza
 - 2) Southern Egypt
 - 3) Northern Egypt
 - 4) Sahara Desert
-
22. How many stone blocks constitute the pyramid?
- 1) 4500
 - 2) more than 2 million
 - 3) 3800
 - 4) 2560
-
23. Most of the blocks in the pyramid weigh about _____ tons.
- 1) Five
 - 2) Eighty
 - 3) Two or three
 - 4) 4500
-
24. Which of the following definitions best describes the meaning of 'complex' in the passage?
- 1) pyramid
 - 2) materials
 - 3) group
 - 4) army
-
25. Which of the following is false?
- 1) the Great Pyramid is the last of the seven wonders of the world
 - 2) Khufu was Hemon's vizier
 - 3) The pyramid took tens of thousands of workers about 20 years to complete it
 - 4) Hemon was Khufu's vizier and architect
-

प्रश्न क्रमांक 26 ते 30

मनुष्य व पशू यांच्यातील मुख्य भेद म्हणजे त्यांच्या एकाग्रतेच्या शक्तीतील भेद होय. कोणत्याही प्रकारच्या कामातील यश हे एकाग्रतेचे फल असते. प्रत्येकाला एकाग्रतेसंबंधी थोडेबहुत माहीत असते. तिचे परिणाम आपण दररोज पाहतो. चित्रकला, संगीतकला इत्यादी कलांतील श्रेष्ठ प्रतीचे यश हे एकाग्रतेचा परिणाम असते. पशूंच्या ठिकाणी एकाग्रतेची शक्ती फार थोडी असते. ज्यांनी पशूंना शिकविले आहे त्यांना या गोष्टीची मोठी अडचण वाटते की, पशूला सांगितलेले तो सतत विसरत असतो. त्याला कशावरही आपले मन दीर्घकाल एकाग्र करता येत नाही. हाच मनुष्य व पशू यांच्यातील भेद आहे- मनुष्याची ठिकाणी एकाग्रतेची शक्ती पशूहून अधिक असते. मनुष्या-मनुष्यांतील भेद देखील त्यांच्यातील एकाग्रतेच्या

शक्तीतील भेदामुळे होतो. निकृष्ट मनुष्याची श्रेष्ठ मनुष्याशी तुलना करून पाहा. त्यांच्यातील भेद एकाग्रतेच्या शक्तीतील प्रमाणाचा आहे. त्यांच्यात हाच काय तो भेद आहे.

काही वेळा प्रत्येकाचेच मन एकाग्र होते. ज्या गोष्टींवर आपले प्रेम असते त्यांच्यावर आपण आपले मन एकाग्र करतो, आणि ज्यांच्यावर आपण आपले मन एकाग्र करतो त्याच गोष्टींवर आपण प्रेम करीत असतो. अशी कोणती आई आहे की जिला आपल्या मुलाचा साधासुधा चेहरा आवडत नाही? तो चेहरा तिच्या दृष्टीने जगातील सर्वात सुंदर चेहरा असतो. तो तिला आवडतो याचे कारण हे की ती त्याच्यावर आपले मन एकाग्र करीत असते. आणि प्रत्येकजण जर त्याच चेहऱ्यावर आपले मन एकाग्र करू शकला तर प्रत्येकालाच तो आवडेल. मग सर्वांनाच तो चेहऱ्या अत्यंत सुंदर वाटेल. ज्या वस्तू आपल्याला आवडतात त्यांच्यावर आपण सर्वजण आपली मने एकाग्र करतो. जे लोक आपली मने शास्त्रीय संगीतावर एकाग्र करतात त्यांना साधे संगीत आवडत नाही, आणि याचप्रमाणे जे लोक साध्या संगीतावर आपली मने एकाग्र करतात त्यांना शास्त्रीय संगीत आवडत नाही. ज्या मनुष्याला साधे संगीत आवडते त्याला शास्त्रीय संगीत आवडत नाही, कारण ते अधिक गुंतागुंतीचे असते आणि ते समजण्यासाठी अधिक एकाग्रतेची आवश्यकता असते.

अशा एकाग्रतेच्या बाबतीत मोठी अडचण ही आहे की आपण मनाचे नियमन करीत नसून मनच आपले नियमन करीत असते. आमच्याहून बाह्य असे काहीतरी जणुकाही आमच्या मनाला स्वतःकडे ओढते आणि स्वतःच्या इच्छेनुसार त्याला वाटेल तितका वेळ धरून ठेवे. आपण मधुर स्वर ऐकतो किंवा सुंदर चित्र पाहतो आणि आपले मन स्थिर होऊन जाते. आपण त्याला तेथून काढून घेऊ शकत नाही.

The main difference between men and the animals is the difference in their power of concentration. All success in any line of work is the result of this. Everybody knows something about concentration. We see its results every day. High achievements in art, music, etc. are the results of concentration. An animal has very little power of concentration. Those who have trained animals find much difficulty in the fact that the animal is constantly forgetting what is told him. He cannot concentrate his mind long upon anything at a time. Herein is the difference between man and the animals-man has the greater power of concentration. The difference in their power of concentration also constitutes the difference between man and man. Compare the lowest with the highest man. The difference is in the degree of concentration. This is the only difference.

Everybody's mind becomes concentrated at times. We all concentrate upon those things we love, and we love those things upon which we concentrate our minds. What mother is there that does not love the face of her homeliest child? That face is to her the most beautiful in the world. She loves it because she concentrates her mind upon it; and if every one could concentrate his mind on that same face, everyone would love it. It would be to all the most beautiful face. We all concentrate our minds upon those things we love. Those who concentrate their minds on classical music do not like ordinary music and in the same way, those who concentrate on ordinary music do not like classical music. The one who likes ordinary music does not like classical music because it is more complex and more concentration is needed to understand it.

The great trouble with such concentrations is that we do not control the mind; it controls us. Something outside of ourselves, as it were, draws the mind into it and holds it as long as it chooses. We hear melodious tones or see a beautiful painting, and the mind is held fast; we cannot take it away.

26. खालीलपैकी कोणती विधाने असत्य आहेत?

- a. साधे संगीत शास्त्रीय संगीतापेक्षा सरस असते.
 - b. मनाचे नियमन करणे ही अशक्य गोष्ट आहे.
 - c. साध्या संगीतासाठी शास्त्रीय संगीतापेक्षा कमी एकाग्रतेची आवश्यकता असते.
1) a व b	2) a व c
3) a, b, c	4) कोणतेही नाही

Which of the following statements is/are incorrect?

- a. Ordinary music is superior to classical music.
 - b. it is impossible to control the mind.
 - c. ordinary music requires less concentration than classical music.
1) a and b	2) a and c
3) a b and c	4) none of the above

27. खालीलपैकी कोणते तर्क दर्शविता येतील?

- a. मनुष्यामध्ये निकृष्ट मनुष्य व श्रेष्ठ मनुष्य असे दोनच प्रकार पडतात.
 - b. प्रत्येक सजीव गोष्टीला मन असते.
 - c. काही लोकांचे मन कधीच एकाग्र होऊ शकत नाही.
1) b फक्त	2) a व b
3) वरील सर्व	4) कोणतेही नाही

Which of the following inferences can be inferred from the passage?

- a. There are only two types of man i.e. lowest man and highest man.
 - b. Every living things has mind.
 - c. Mind of some people can never become concentrated.
1) b only	2) a and b
3) All of the above	4) none of the above

28. खालीलपैकी कोणत्या गोष्टींचे परिच्छेदामध्ये वर्णन केले आहे?

a. शास्त्रीय संगीत	b. मन
c. आई	d. श्रेष्ठ मन
e. पशु	
1) a, b, d फक्त	2) a, b, d, e
3) वरील सर्व	4) b व d फक्त

Which of the following things described in the passage?

a. classical music	b. mind
c. mother	d. highest man
e. animal	
1) a b and d only	2) a b d and e
3) all of the above	4) b and d only

29. a. मनाच्या एकाग्रतेशिवाय एखादे चित्र सुंदर वाटत नाही.
 b. श्रेष्ठ मनुष्याला प्रत्येक चित्र सुंदर वाटते.
 1) दोन्ही बरोबर
 2) दोन्ही चूक
 3) a बरोबर, b चूक
 4) a चूक, b बरोबर
 a. A painting does not look beautiful without concentration of mind
 b. Highest man finds every painting beautiful
 1) both correct
 2) both incorrect
 3) a correct, b incorrect
 4) a incorrect, b correct

30. आपण मनाचे नियमन करीत नसून मनच आपले नियमन करीत असते, कारण-
 a. बाह्य गोष्टी मनाचे नियमन करीत असतात.
 b. आपण मन एकाग्र करू शकत नाही.
 c. मन एकाग्र होण्यासाठी बाहेरच्या गोष्टी जबाबदार असतात.
 1) a व b
 2) a व c
 3) a, b, c
 4) कोणतेही नाही

‘We do not control the mind; it controls us’, because-

a. Things outside control the mind	
b. We cannot concentrate the mind	
c. Things outside are responsible for the concentration of mind	
1) a and b	2) a and c
3) a b and c	4) none of the above

प्रश्न क्रमांक 31 ते 35

भारतीय वन्य सृष्टी व पशुसृष्टी या संबंधीच्या ज्ञानाच्या वर्गीकरणाचे काम भारतावर ब्रिटिशांचा अंमल सुरु झाल्यावरही चालू होते. पण अन्य क्षेत्रातील विद्वतेचा मात्र न्हास झाला. विद्येचा राजाश्रय संपुष्टात आल्यामुळे मौलिक संशोधन आणि अध्ययन ह्यांना उतरती कळा लागली. परंतु ह्या काळाचे वैशिष्ट्य असे की, जरी हा काळ विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या

दृष्टीने उजाड वाटला तरीही काही विद्वान असे निपजले की ज्यांनी परिस्थितीवर मात करून ज्ञानात भर घातली. उपकरणी आणि साधनसामुग्री ह्यांचा विघातक अभाव असताही जगदीशचंद्र बोस ह्यांनी आपले संशोधन कार्य चालू ठेवले व त्या संशोधनातूनच रेडिओ तरंगांचा शोध लागला. त्यांनी विद्युत चुंबकीय तरंगा संबंधी जे प्रयोग केले ते मार्कोनीच्याही अगोदरचे आहेत. झोप, अन्न, हवा आणि औषधे ह्यांचा वनस्पतीच्या वाढीवर काय परिणाम होतो ह्याचे निरीक्षण त्यांनी केले. आपले प्रयोग करण्यासाठी त्यांनी अत्यंत संवेदनाक्षम अशी उपकरणे तयार केली.

सी.व्ही. रामन हे एक दुसरे प्रज्ञावान शास्त्रज्ञ, त्यांनी प्रकाशाच्या गुणधर्मावर संशोधन केले. आकाश आणि समुद्र ह्यांचे रंग असे का आहेत? ह्याचे स्पष्टीकरण त्यांनीच केले. सी.व्ही.रामन ह्यांना त्यांच्या संशोधनकार्याबद्दल 1930 साली नोबेल पारितोषिक देण्यात आले. सी.व्ही. रामानुजम् हे एक असेच बुद्धिमान गणितज्ञ. त्यांना गणितशास्त्राच्या सिद्धांताबद्दल जगभर किर्ती आणि सन्मान मिळाला. बिरबल साहनी हेही एक तज्ज्ञ होते. त्यांच्या विशेष अभ्यासाचे क्षेत्र पुरावनस्पीविज्ञान (पॅलिओ बॉटनी) हे होते. त्यांनी वनस्पतींच्या जीवाश्मांचा (फॉसिल्स) जो अभ्यास केला तो कोळसा आणि पेट्रोलियम ह्या सारख्या धातुविषयक संपत्तीच्या ज्ञानासाठी महत्त्वाचा आहे. पण हे व असे जे असामान्य लोक झाले ते एकूण परिस्थितीला अपवादभूत असेच होते.

स्वातंत्र्यपूर्व काळात अन्य वसाहतींप्रमाणे भारतातही आपल्याला लागणारी सर्व औषधे आणि रसायने आयात करावी लागत. आज औषध निर्मितीत गुंतलेले भारतीय कारखाने पेनिसिलीन, स्ट्रेप्टोमायसीन, टेट्रासायक्लीन, व्हिटॅमिन्स आणि त्यांची सर्वप्रकारची विविध उत्पादने व ड्रग्स तयार करतात. रसायनेसुद्धा येथेच तयार होतात. रसायनशास्त्रातील संशोधनातून अनेक नवीन प्रक्रियांचा शोध लागला असून भारतीय ज्ञान-तंत्रात भरीव वाढ झाली आहे. ह्यापैकी पुष्कळशा प्रक्रिया एवढ्या तांत्रिक स्वरूपाच्या आहेत की त्यांचा उलगडा सरळसोप्या भाषेत करून सांगता येणे कठीण आहे. त्यातल्या काही येथे नमूद करता येतील. उदा. पाण्यात विरघळणाऱ्या डी.डी.टी. चा विकास व वाया जाणाऱ्या टाकावू वस्तूंच्या पुनरुपयोगाचा शोध. काजूच्या सालीपासून एक रासायनिक द्रव बनविण्यात येतो. त्याचा संरक्षण आवरण आच्छादनासाठी उपयोग होतो. हे द्रावण गंजनाशक असून डबाबंद खाद्यपदार्थांच्या डब्यावरील रंग व रोगण ह्यासाठीही त्याचा उपयोग होतो. घायपातीसारख्या वनस्पतीच्या चौथ्यापासून मेण बनविता येते आणि साखर तयार होताना त्या प्रक्रियेत मागे उरलेल्या मालापासून लॅक्टोज तयार होते. ही नवीन प्रक्रियातील वाढ 'पॉटरीज' (मातीची भांडी), 'सिरेमिक्स' (मृत्तिकाशिल्प), काच आणि कार्बन ह्यांचा उपयोगातील उत्पादनापर्यंत पोहोचली आहे.

The classification of Indian plants, animals and birds continued after India came under British rule but scholarship in order fields suffered. With the end of the royal patronage of learning, there was a diminishing of original research and study. And yet, despite the fact that this period was so barren in scientific and technological terms, a few men of genius rose above their circumstances to make their contribution to scientific knowledge. Jagdish Chandra Bose overcame a crippling lack of equipment and resources to continue his work, which eventually produced short radio waves. His experiments with electro-magnetic waves predate those of Marconi. He also made a major contribution by observing the effect of sleep, food, air and drugs on plants and their growth and devised extremely sensitive apparatus for his experiments.

C.V. Raman was another scientist of genius and his work was on the properties of light, including an explanation of the colours of the sky and the sea. C.V. Raman's research earned him the Nobel Prize in 1930. S. Ramanujan was a brilliant mathematician whose research in the field of

mathematical theory won him fame and admiration all over the world. Another outstanding scientist was the botanist and geologist Birbal Sahni. His field of specialization was palaeobotany, the study of fossil plants from which we gain knowledge of mineral wealth such as coal and petroleum. These and other extraordinary men were, however, an exception to the norm.

In the years before independence, India, like many other colonies, imported practically all the medicines it needed and a large amount of chemicals as well. Today, Indian companies make penicillin, streptomycin, tetracycline, vitamins and all manner of formulations of these and other drugs. Chemicals are also being produced here. Research in chemical sciences has resulted in several new processes and in a substantial growth of Indian know-how. Much of this is too technical to be easily explained, but some of the success are the development of D.D.T. that disperses in water, and the discovery of uses for waste products. The liquid from cashewnut shells is being made into special surface coatings which are anti-corrosive and can be used for paints and lacquers from canned food. Waste from the sisal plant can be turned into hard wax and waste from sugar produces lactose. The growth in new processes extends to industries such as potteries, ceramics, glass and carbon products.

31. खालीलपैकी कोणते तर्क दर्शवता येतात.

- विद्युत चुंबकीय तरंगावर प्रयोग करणारे जगदीशचंद्र बोस ही पहिली व्यक्ती होती.
 - आकाश व समुद्राचे रंग प्रकाशाच्या अपवर्तनावर अवलंबून असतात.
 - डी डी टी च्या वापरामुळे पाण्याचे शुद्धीकरण करता येते.
1) a व b फक्त	2) a फक्त
3) a, b व c	4) कोणतेही नाही

Which of the following inferences can be inferred?

- Jagdish Chandra Bose was the first person to experiment with electromagnetic waves.
 - The colour of the sky and the sea depend upon the refraction of the light.
 - D.D.T. can be used for the water purification
1) a and b only	2) a only
3) a b and c	4) None

32. a. झोप व औषधांमुळे वनस्पतीच्या वाढीसाठी चालना मिळते.

- जगदीशचंद्र बोस यांनी वनस्पतीच्या वाढीवर परिणाम करणारे घटक शोधण्यासाठी संवेदनक्षम उपकरणे तयार केली होती.
1) दोन्ही बरोबर, b ही a ची कारणमिमांसा आहे.
2) दोन्ही बरोबर, b ही a ची कारणमिमांसा नाही.
3) a बरोबर, b चूक
4) a चूक, b बरोबर

Consider the following statements:

- a. Sleep and drugs improve the growth of the plants
- b. Jagdish Chandra Bose devised sensitive apparatus to find the factors affecting the growth of Plants.
- 1) Both correct ; b is the correct explanation of a
- 2) Both correct ; b is the correct explanation of a
- 3) a correct and b incorrect
- 4) a incorrect and b correct

33. खालीलपैकी कोणती विधाने योग्य आहेत?

- a. सी.व्ही. रमन यांच्या मते, आकाश व समुद्राचे रंग प्रकाशाच्या गुणधर्मावर अवलंबून असतात.
- b. बिरबल साहनीच्या मते, कोळसा व पेट्रोलियम हे वनस्पतींच्या जीवाश्मपासून तयार होतात.
- 1) a फक्त
- 2) b फक्त
- 3) दोन्ही
- 4) कोणतेही नाही

Which of the following statements is/are correct?

- a. According to C V Raman, the colours of the sky and the sea depend upon the properties of light.
- b. According to Birbal Sahni, coal and petroleum are produced from the fossils of plants.
- 1) a only
- 2) b only
- 3) Both
- 4) None

34. "पण हे व असे जे असमान्य लोक झाले ते एकूण परिस्थितीला अपवादभूत असेच होते" असे लेखक का म्हणतो?

- a. भारतामध्ये प्रज्ञावान लोकांचा अभाव होता.
- b. ब्रिटीशांनी भारतीय संशोधनाला प्रोत्साहन दिले नव्हते.
- c. विद्येचा राजाश्रय संपुष्टित आला होता.
- 1) a व b फक्त
- 2) b व c फक्त
- 3) कोणतेही नाही
- 4) a,b, c

Why does writer says "These and other extraordinary men were, however, an exception to the norm"?

- a. There was inadequacy of genius people in India.
- b. British did not encourage Indian reaserch.
- c. There was end of the royal patronage of learning.
- 1) a and b only
- 2) b and c only
- 3) None
- 4) a, b and c

35. खालीलपैकी **अयोग्य** विधान कोणते?

a. स्वतंत्र्यपूर्व काळामध्ये, भारतामध्ये औषधांचे कारखाने नव्हते.	
b. साखरेच्या उरलेल्या मालापासून लॅक्टोज तयार करण्याचा शोध एका भारतीयाने लावला आहे.	
1) a फक्त	2) b फक्त
3) दोन्ही	4) कोणतेही नाही

Which of the following statements is/are **incorrect**?

a. Before independence, there were no industries producing medicines in India.	
b. An Indian has invented the process to produce lactose from the wastes left after sugar production	
1) a only	2) b only
3) Both	4) None

प्रश्न क्रमांक 36 ते 38

या विश्वातील सर्वात प्रभावी शक्ती या मूकशक्ती आहेत आणि जेव्हा त्या शक्तीचा योग्य वापर केला जातो तेव्हा त्या शक्तीच्या प्रमाणात ती फायदेशीर ठरते आणि जेव्हा त्या शक्तीचा चुकीचा वापर होतो तेव्हा ती नुकसानदायक, विनाशक ठरते. बाष्प, विद्युत इ. सारख्या यांत्रिकी शक्तीबाबत हे सर्वसाधारण ज्ञान सर्वपरिचित आहे, पण मनाच्या बाबतीत हे ज्ञान लागू करण्यास अद्याप केवळ काहीच जण शिकले आहेत. जिथे विचाररूपी सर्वात अधिक प्रभावी शक्ती सातत्याने निर्माण होत असते तिथे मुक्ती किंवा विनाशाच्या प्रवाहाच्या रूपात प्रकट होते. उत्क्रांतीच्या या अवस्थेत मनुष्याने या शक्तीवर विजय मिळविलेला आहे. त्याच्या सध्याच्या प्रगतीचा संपूर्ण कल ही या शक्तीवर संपूर्ण प्रभुत्व गाजविणे हाच आहे. या ऐहिक जगात मानवाला शक्य असलेला सगळा सुज्ञपणा त्याने स्वतःवर मिळवलेल्या ताब्यात शोषायला हवा. 'तुमच्या शत्रूवर प्रेम करा' हा आदेशच तुम्हाला कळकळीची विनंती करतो की, मानव सध्या मनाच्या ज्या शक्तीचा गुलाम बनला आहे, त्यामुळे प्रवाहात वाहत जाणाऱ्या गवताच्या काडीसारखा स्वार्थाच्या प्रचंड लाटेवर असाह्यपणे वाहत जाऊन प्रवाह प्रतित झाला आहे, त्या मनाच्या शक्तींना लगाम घालून आताच या घडीला त्या उदात्त सुज्ञपणाच्या जगात प्रवेश करावा. सर्वांचे नियमांचे परिपूर्ण ज्ञान बाळगणारे प्रेषित हे बाह्य घटनांचा दुवा नेहमीच मनातील विचारांशी जोडायचे व नैसर्गिक संकट किंवा यशाला चांगल्या घटनेला ते देशातील त्या वेळचा जो प्रभावी विचार असेल त्यांच्याशी जोडायचे. विचारांमागील कारक शक्ती हा त्यांच्या सर्व भाकितांचा आधार होतो, तसेच ती शक्ती सर्व सुज्ञपणा व शक्तीचा आधार आहे राष्ट्रीय पातळीवरील अस्सल घटना म्हणजे साध्या शब्दांत सांगायचे तर देशातील लोकांच्या मानसिक शक्तीचे कार्य करणे होय. युद्ध, प्लेगच्या साथी व दुष्काळ म्हणजे खरे तर चुकीच्या दिशेने केलेल्या विचारशक्तींनी एकत्र येऊन, आपापसात लढून त्याची विनाशात केलेली परिणती होय. हा विनाश त्या नियमाचे प्रतिनिधित्व करतो. एका व्यक्तीच्या प्रभावाला किंवा व्यक्तीच्या एका गटाला युद्धासाठी जबाबदार धरणे मूर्खपणाचे आहे. राष्ट्रीय पातळीवरील स्वार्थीपणाच्या भयानकपणाचा तो कळस असतो. नियमांचे सुप्त व विजयशाली बलच सगळ्या गोष्टींना मूर्तिमंत बनवते. या विश्वाचा उगम विचारांमधूच झाला द्रव्यांचे विश्लेषण केले असता अंतिमतः द्रष्टा म्हणजे केवळ विचारांचे वस्तुरूप होय. सर्व माणसांची कामगिरी प्रथम विचारांच्या स्वरूपात आकारली जाते आणि नंतर ती वस्तू रूपात प्रकटते.

36. लेखकाच्या मते, मानवाचा सुज्ञपणा कशाशी संबंधित आहे ?

- 1) यांत्रिकी शक्ती
- 2) स्वतःवरचा ताबा
- 3) उत्क्रांतीची अवस्था
- 4) विचारामागील भाकिते

37. खालीलपैकी कोणकोणत्या गोष्टींमध्ये विचारांचा सर्वोच्च नियम दिसून येतो?

a. युद्ध	
b. प्लेग च्या साथी	
c. यांत्रिकी शक्ती	
d. प्रवाहात वाहत जाणारी गवताची काडी	
1) a, b फक्त	2) a, b, c फक्त
3) a फक्त	4) a, b, c, d

38. 'तुमच्या शत्रूवर प्रेम करा' या आदेशातून विनंती स्पष्ट होते?

- 1) मानव काही शक्तींचा गुलाम झाला आहे
- 2) मानवाने सुज्ञ पणाने वागायला हवे
- 3) मानवाने युद्धापासून स्वतःला परावृत्त केले पाहिजे
- 4) कोणतेही नाही

प्रश्न क्रमांक 39 ते 42

A recent investigation by scientists at the USA Geological Survey shows that strange animal behavior might help predict future earthquakes. Investigators found such occurrences in a ten kilometer radius of the epicenter of a fairly recent quake. Some birds screeched and flew about wildly, dogs yelped and ran uncontrollably. Scientists believe that animals can perceive these environmental changes as early as several days before the mishap.

In 1976, after observing the animal behavior, the Chinese were able to predict a devastating quake. Although hundreds of thousands of people were killed, the government was able to evacuate millions of other and thus keep the death toll at a lower level.

39. if scientist can accurately predict earthquakes there will be

- 1) fewer animals going crazy
- 2) a lower death rate
- 3) fewer people evacuated
- 4) fewer environmental changes

40. What prediction may be made by observing animal behavior?
- 1) an impending earthquake
 - 2) the number of people who will die
 - 3) the ten kilometer radius of epicenter
 - 4) ecological conditions
-
41. How can animals perceive these changes when human beings cannot?
- 1) Animals are smarter than human beings
 - 2) Animals have certain instincts that human beings don't possess
 - 3) By running round the house, they can feel the vibrations
 - 4) Human beings don't know where to look
-
42. Which of the following is not true?
- 1) Some animals may be able to sense an approaching earthquake
 - 2) By observing animal behavior scientists perhaps can predict earthquakes
 - 3) The Chinese failed to predict the earthquake
 - 4) All birds and dogs in a ten kilometer range went wild before the quake.
-

प्रश्न क्रमांक 43 ते 47

जेव्हा लहान मोठ्या गोष्टींतील सौंदर्य ओळखणे सोपे होते आणि जेव्हा स्वतःच्या एकमेवत्यामुळे आश्चर्यचकित करणाऱ्या गोष्टींच्या तुलनेत सामान्य वस्तूंमधील सुसंगतीत ते आपण अधिक पाहतो तेव्हा सौंदर्यशास्त्राच्या इतिहासात बंधमुक्त होण्याचा काळ येतो. यातून असंही घडतं की आपल्याला प्रतिसादांच्या पायऱ्यांतून जावे लागते जेव्हा सौंदर्याच्या प्रतिरूपणात आपण सहजतेने प्रसन्न करणाऱ्या आणि साचेबद्ध मान्यतेचा मुकूट ल्यालेल्या सर्व बाबी टाळण्याचा प्रयत्न करतो. यातून आपल्याला सामान्याच्या सामान्यत्वाचा अतिशयोक्ती करण्यासाठी बंडखोरी करण्याचा मोह होतो व परिणामी त्या गोष्टींना आपण आक्रमतेने असामान्य करतो. सुसंगती प्रस्थापित करण्यासाठी आपण विसंगती निर्माण करतो जी सर्व प्रतिसादांचे घटक असते. सध्याच्या काळात आपण अशा सौंदर्यात्मक प्रतिसादांची चिन्हे पाहतोच आहोत, जी सिद्ध करतात की माणसाला शेवटी एकदाचे समजले आहे की फक्त व्यक्तीच्याय बोधाचे संकुचितत्व हे त्याच्या सौंदर्यात्मक जाणिवेचे क्षेत्र कुरुपता व सौंदर्य यात तीव्र विभाजन करते. जेव्हा माणसाकडे वस्तूला स्वतःच्या स्वार्थापासून आणि संवेदनाच्या लालसेच्या अड्डासही दाव्यांपासून अलग झालेल्या स्वरूपात पाहण्याची ताकद असते, फक्त तेव्हाच त्याला सर्वत्र असलेले सौंदर्य पाहण्याची जरी दृष्टी प्राप्त होते. केवळ तेव्हाच ते पाहू शकतो की आपल्याला सुखद न वाटणारे कुरुप असतेच असे नाही, कारण त्याचे सौंदर्य सत्यात असते.

जेव्हा आपण म्हणतो की सौंदर्य सर्वत्र आहे तेव्हा आपल्याला असे म्हणायचे नसते की कुरुपता हा शब्द भाषेतून नाहीसा केला पाहिजे. असे म्हणणे म्हणजे असत्य असे काही नसते असे म्हणण्याइतकेच मूर्खपणाचे ठरेल. असत्य हे खात्रीने अस्तित्वात आहेच, पण ते विश्वप्रणालीत असत नाही तर ते आपल्या आकलनाच्या क्षमतेत त्यातील नकारात्मक भाग म्हणून असते. याच पद्धतीने आपल्याला झालेल्या सत्याच्या अर्धवट साक्षात्कारामुळे आपल्या जीवनातून व आपल्या कलांतून सौंदर्याची विकृत अभिव्यक्ती होते आणि त्यामुळे कुरुपता येते. काही प्रमाणात आपण जे आपल्याला आपल्यात आहे, आणि

जे इतर सर्वात आहे अशा सत्याच्या नियमांच्या विरोधात आपले जीवन मार्गस्थ करू शकतो आणि त्याचप्रमाणे सार्वत्रिक असलेल्या सुसंवादाच्या शाश्वत नियमाला उलटे फिरवत कुरुपता निर्माण करू शकतो.

In the history of aesthetics there also comes as age of emancipation when the recognition of beauty in things great and small becomes easy, and when we see it more in the unassuming harmony of common objects than in things startling in their singularity. So much so, that we have to go through the stages of reaction when in the representation of beauty we try to avoid everything that is obviously pleasing and that has been crowned by the sanction of convention. We are then tempted in defiance to exaggerate the commonness of commonplace things, thereby making them aggressively uncommon. To restore harmony we create the discords which are a feature of all reactions. We already see in the present age, the signs of this aesthetic reaction, which prove that man has at last come to know that it is only the narrowness of perception which sharply divides the field of his aesthetic consciousness into ugliness and beauty. When he has the power to see things detached from self-interest and from the insistent claims of the lust of the senses, and then alone can have the true vision of the beauty that is everywhere. Then only can he see that what is unpleasant to us is not necessarily unbeautiful, but has its beauty in truth.

When we say that beauty is everywhere we do not mean that the word ugliness should be abolished from our language. To say so would be as absurd as to say that there is no such thing as untruth. Untruth there certainly is, not in the system of the universe, but in our power of comprehension, as its negative element. In the same manner there is ugliness in the distorted expression of beauty in our life and in our art which comes from our imperfect realization of Truth. To a certain extent we can set our life against the law of truth which is in us and which is in all, and likewise we can give rise to ugliness by going counter to the eternal law of harmony which is everywhere.

43. या परिच्छेदाचे सर्वात शक्य प्रयोजन निवडा.
- 1) सौंदर्य व कुरुपता यात फरक करणे.
 - 2) सुंदर गोष्टींचे गुणधर्म स्पष्ट करणे
 - 3) सौंदर्यासंदर्भात व्यक्तीगत दृष्टिकोन व्यक्त करणे
 - 4) अपूर्ण आकलनाच्या परिणामांचे वर्णन करणे.

Select the most likely purpose of this passage.

- 1) Differentiate between beauty and ugliness
- 2) Explain qualities of the beautiful things
- 3) Express personal views about beauty
- 4) Describe effects of incomplete comprehension

44. संकुचित बोधामुळे व्यक्तीला प्राप्त झालेल्या सौंदर्य भानाचा परिणाम नसलेली कृती निवडा.
- 1) शाकाहारी व्यक्ती मांसाहारी व्यक्तीबद्दल अवमान करणो शेरे देते.
 - 2) व्यक्ती स्वतःचे पर्यावरण स्वच्छ राखण्याची काळजी घेत नाही.
 - 3) शाळेचे मुख्याध्यापक निम्न उत्पन्न असणाऱ्या कुटूंबातील बालकाला प्रवेश नाकारतात.
 - 4) व्यक्ती प्रत्येक अन्य व्यक्तीचा विनाअट आदर करते.

Select an action that is not resulted from aesthetic consciousness gained due to person's narrow perceptions.

- 1) A vegetarian person makes derogatory remarks about a non-vegetarian person.
- 2) A person does not care to keep his or her environment clean.
- 3) A school principal refuses to admit a child from low income family.
- 4) A person respects every other person unconditionally.

45. संबंधित व्यक्तीच्या सौंदर्यात्मक संवेदनेने बंधमुक्ती प्राप्त केली आहे हे निर्देशित करणाऱ्या वर्तनाची निवड करा.
- a. सर्वाना सहजतेने प्रसन्न करणाऱ्या विविध पैलूंना व्यक्ती स्वतःच्या सौंदर्याच्या अभिव्यक्तीमध्ये समाविष्ट करते.
 - b. साचेबद्ध मान्यतेमुळे ज्या प्रतिरूपांची सौंदर्यपूर्ण अशी स्तुती केली जाते त्यामुळे व्यक्ती भारावून जात नाही.
 - c. गोष्टी विदूष स्वरूपात पाहिल्या जाऊ नयेत म्हणून व्यक्ती स्वतःची आकलनांची ताकद वाढवण्याचा सर्वतोपरी प्रयत्न करते.
1) a वगळून सर्व	2) b वगळून सर्व
3) c वगळून सर्व	4) सर्व

Select the behaviour that indicates concerned person's aesthetic sense has either attained or is in the process of attaining emancipation.

- a. Person incorporates various aspects that are obviously pleasing to all in his or her expression of beauty.
 - b. Person doesn't get carried away by representations that are praised as beautiful due to sanctions that are praised as beautiful due to sanction of convention.
 - c. Person makes every effort to enhance his or her power of comprehension for seeing things without distortion.
1) All but a	2) All but b
3) All but c	4) All the above

46. कुरुपता हा शब्द भाषेतून नाहीस करण्याच्या कृतीला लेखक मूर्खपणा म्हणणाचे/ची कारण/णे निवडा.
- वास्तवाच्या अपूर्ण आकलनाच्या परिणामी आपल्याला गोष्टी कुरुप वाटतात.
 - कचऱ्याच्या जागा सर्वांसाठीच कुरुप असतात.
 - गोष्टीतील साधी सुसंगती पाहणे शक्य होत नाही तोपर्यंत त्या आपल्यासाठी कुरुपता प्रतिरूपित करतात.
- 1) फक्त a व c 2) फक्त a व b 3) फक्त b 4) वरील सर्व

Select the reason(s) for calling the act of abolishing the word ugliness as absurd by the writer of this passage.

- Things appear ugly to us as a result of imperfect understanding of reality.
 - The filthy places are definitely ugly for everyone.
 - Things represent ugliness to us till we fail to see unassuming harmony among them.
- 1) Only a and c 2) Only a and b
3) Only b 4) All the above

47. या परिच्छेदाच्या लेखकाचे सौंदर्य हे मनाच्या स्थितीवर अवलंबून असून ते तिला प्रसन्नतेचा भास देणाऱ्या त्या गोष्टीच्या बाह्यलक्षणांवर अवलंबून नसते अशी धारणा आहे या भाष्याला बळकटी देणाऱ्या विधानाची/नांची निवड करा.
- सर्वव्यापी असलेल्या सुसंगतीच्या शाश्वत नियमाच्या विरोधात जाऊन आपण कुरुपतेला जन्म देतो.
 - बोधाचे संकुचितत्व व्यक्तीच्या सौंदर्यभानाला कुरुपता व सौंदर्य यात तीव्रतेने विभागते.
 - व्यक्तीची वस्तूला स्वतःच्या स्वार्थापासून आणि संवेदनांच्या लालसेच्या अड्डाग्रही दाव्यापासून वेगळ्या स्वरूपात पाहण्याची ताकद, तिला सर्वत्र असलेले सौंदर्य पाहणे शक्य करते.
- 1) सर्व 2) फक्त a
3) फक्त b 4) फक्त c

Select the statement(s) that confirm(s) the comment, "For writer of this passage, beauty depends on the state of person's mind and not on the outward features of things that appear to please him or her".

- We give rise to ugliness by going counter to the eternal law of harmony which is everywhere.
 - Narrowness of perception sharply divides the field of person's aesthetic consciousness into ugliness and beauty.
 - Person's power to see things detached from self-interest and from the insistent claims of the lust of the senses, allows him or her to see beauty that is everywhere.
- 1) All the above 2) Only a
3) Only b 4) Only c

48. एक हवामान अंदाज पुढील दिवशी पाऊस होईल की नाही याचा अंदाज बांधण्यासाठी दिलेल्या रात्रीच्या आकाशाचा रंग वापरते. जर आकाशाचा रंग लाल असेल, तर पाऊस पडणार नाही. एके दिवशी, पाऊस पडला व त्यांचा अंदाज चुकला तर मागील रात्री आकाशाचा रंग कोणता होता?

1) लाल	2) निळा
3) कोणताही रंग असू शकतो	4) कोणतेही नाही

A Certain weather forecast uses the colour of the sky on a given night to predict whether there will be rain the next day. If the sky is red, the prediction is that there will be no rain. On a certain day. It rains, and their forecast is proved wrong. What was the colour of the sky on the previous night?

1) Red	2) Blue
3) Could have been any colour	4) None of these

49. 1907 मध्ये Q पुलाचे काम चालू असताना पूलाचा योजक A ला माहिती मिळाली की, पूलाच्या बाल्कनीपासून बांधण्यात येणारी लोबंकळणारी कमान एका इंचानी खाली सरकत आहे. प्रकल्प थांबविण्यासाठी त्याने तार करण्यापूर्वी पूर्ण बाल्कनी तुटली व सात डझन कामगारांबरोबर नदीमध्ये बुडली. ही इतिहासातील पूलाच्या बांधकामातील सर्वात वाईट आपत्ती होती. प्रत्यक्ष चौकशीनंतर असे आढळले की, ज्या अभियांत्रिकी नियमांनी जगभरात हजारो पूल बांधले गेले होते, ते नियम Q पुलासाठी अयशस्वी ठरले होते. 20 व्या शतकातील पूलाचे अभियंते, यानंतर, गणितीय विश्लेषणाचे अधिक कडक पालन यावर अवलंबून राहतील. खालीलपैकी कोणता सर्वात योग्य तर्क परिच्छेदाच्या आधारे दर्शविता येतो?

- 1) 1907 पूर्वीचे पूल गणितीय विश्लेषणाचा पूर्ण अभ्यास न करता बांधले असून सार्वजनिक वापरासाठी सुरक्षित नाहीत.
- 2) A ची पूलाच्या बांधकामाच्या जागेवरील अनुपस्थितीचा परिणाम बाल्कनी तुटण्यात झाला.
- 3) फक्त गणितीय विश्लेषणाचा Q पूल बांधण्यासाठी अधिक कडक वापर त्याच्या तुटण्याला थांबवू शकला असता.
- 4) 1907 पूर्वीच्या अभियांत्रिकी नियमांमध्ये अंतर्भूत केलेल्या गणितीय विश्लेषणे पूलाच्या बांधकामाची संपूर्ण सुरक्षितता देण्यात असमर्थ होती.

During the construction of the Q Bridge in 1907, the bridge's designer, A received word that the suspended span being built out from the bridge's cantilever was deflecting downward by a fraction of an inch (2.54 centimeters). Before he could telegraph to freeze the project, the whole cantilever arm broke off and plunged, along with seven dozen workers, into the River. It was the worst bridge construction disaster in history. As a direct result of the inquiry that followed, the engineering "rules of thumb" by which thousands of bridges had been built around the world went down with the Q Bridge. Twentieth-century bridge engineers would thereafter depend on far more rigorous applications of mathematical analysis.

Which one of the following statements can be properly inferred from the passage?

- 1) Bridges built before about 1907 were built without thorough mathematical analysis and, therefore, were unsafe for the public to use.
- 2) A's absence from the Q Bridge construction site resulted in the breaking off the cantilever.
- 3) Only a more rigorous application of mathematical analysis to the design of the Q Bridge could have prevented its collapse.
- 4) Prior to 1907 the mathematical analysis incorporated in engineering rules of thumb was insufficient to completely assure the safety of bridges under construction.

50. P, Q, R, S, T, U, V व W या 8 कार्यक्रमांपैकी 5 कार्यक्रम दररोज प्रदर्शित होतात. महिन्याचा पहिला दिवस सोडून इतर कोणत्याही एका दिवशी मागील दिवशी प्रदर्शित झालेल्या कार्यक्रमांपैकी फक्त 3 कार्यक्रम असायला हवेत.

I. जर P कार्यक्रम एका दिवशी असेल, तर त्या दिवशी V कार्यक्रम प्रदर्शित होऊ शकत नाही.

II. जर Q कार्यक्रम एका दिवशी असेल, तर त्या दिवशी Q नंतर T कार्यक्रमाचे प्रदर्शन झाले पाहिजे.

III. जर R कार्यक्रम एका दिवशी असेल, तर त्या दिवशी R नंतर V चे प्रदर्शन झाले पाहिजे.

IV. कोणत्याही दिवशी शेवटचा कार्यक्रम S किंवा U पैकी एक असायला हवा.

जर R व W कार्यक्रम पहिल्या दिवशी प्रदर्शित केले तर त्यादिवशीचे बाकीचे कार्यक्रम कोणते असतील?

- 1) P, T, U 2) Q, S, V 3) Q, T, V 4) V, S, U

An electronic data processing unit, five out of the eight programme sets P, Q, R, S, T, U, V and W are to be operated daily. On any one day, except for 1st day of the month, only three of the programme sets must be the ones that were operated on the previous day. The programme operation must also satisfy the following conditions.

I. If programme P is to be operated on a day, V cannot be operated on that day.

II. If Q is to be operated on a day, T must be one of the programmes to be operated after Q.

III. If R is to be operated on a day, V must be one of the programmes to be operated after R.

IV. The last programme to be operated on any day must be either S or U.

If the programme sets R and W are to be operated on 1st day, which of the following could be the other programmes on that day?

- 1) P, T, U 2) Q, S, V 3) Q, T, V 4) T, S, U

51. सहा घंटा ह्या एकदाच वाजायला सुरुवात करतात व त्या अनुक्रमे 2,4,6,8,10 आणि 12 सेकंदाच्या फरकाने वाजतात तर त्या 30 मिनिटांमध्ये किती वेळा एकत्र वाजतील?

- 1) 4 2) 10 3) 15 4) 16

Six bells commence tolling together and toll at intervals of 2,4,6,8,10 and 12 seconds respectively. In 30 minutes how many times do they toll together?

- 1) 4 2) 10 3) 15 4) 16

52. विधाने

काही पुस्तके हे झाडे आहेत

काही झाडे हे रस्ते आहेत.

काही रस्ते हे चाके आहेत.

निष्कर्ष :

I. काही चाके पुस्तके आहेत.

II. काही रस्ते पुस्तके आहेत.

III. कांही चाके झाडे आहेत.

पर्याय :

- 1) I आणि II बरोबर
2) II आणि III बरोबर
3) I आणि III बरोबर
4) सर्व बरोबर

Statements:

some books are trees

All trees are roads

All Roads are Wheels

Conclusions:

I. Some wheels are books

II. some roads are books

III. some wheels are trees

- 1) I and II correct
2) II and III correct
3) I and III correct
4) All are correct

53. वर्गातील 35 मुलांचे सरासरी वय हे 16 वर्षे आहे. 21 मुलांचे सरासरी वय हे जर 14 वर्षे असेल तर उर्वरीत 14 मुलांचे सरासरी वय काय?

1) 15 वर्षे 2) 17 वर्षे 3) 18 वर्षे 3) 19 वर्षे

The average age of 35 students in a class is 16 years. The average age of 21 students is 14 .what is the average age of remaining 14 students?

1) 15 yr 2) 17 yr 3) 18 yr 4) 19 yr

54. एका सर्वेक्षणात असे आढळले की 40% घरामध्ये दोन किंवा अधिक व्यक्ती आहेत. एकुलत्या एक व्यक्ती असणाऱ्या घरांच्या 25% घरामध्ये पुरुष आहेत. तर एकुलती एक व्यक्ती स्त्री असणाऱ्या घरांचे एकूण घरांशी असलेले प्रमाणात किती?

1) 15 2) 40 3) 75 4) यापैकी नाही

In recent survey , 40% houses contained two or more people. Of these houses containing only one person, 25 % are having only a male. What is the percentage of houses containing one female only and no male to all houses?

1) 15 2) 40 3) 75 4) none of these

55. जर एका व्यापाऱ्याने 10% सुट देऊन 25 वस्तू ह्या प्रत्येकी 45 रुपये या दराने विकल्या आणि 50% नफा कमावला. जर त्याने सुट दिली नसती तर त्याला किती टक्के फायदा झाला असता.

1) 60% 2) $60\frac{2}{3}\%$
3) 66% 4) $66\frac{2}{3}\%$

A shopkeeper sells 25 articles at Rs 45 per article after giving 10 percent discount and earns 50 percent profit. If the discount is not given , profit gained is

1) 60% 2) $60\frac{2}{3}\%$
3) 66% 4) $66\frac{2}{3}\%$

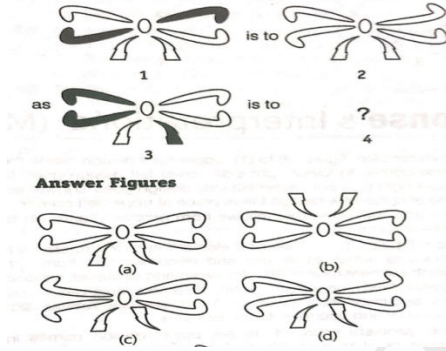
56. 10 पुरुष हे एक काम 15 दिवसात पूर्ण करतात आणि 15 स्त्रिया तेच काम 12 दिवसात पुर्ण करतात. जर 10 पुरुष व 15 स्त्रिया एकत्र काम करत असतील तर ते काम पूर्ण होण्यास किती दिवस लागतील.

1) 6 2) $6\frac{1}{3}$
3) $6\frac{2}{3}$ 4) $7\frac{2}{3}$

10 men can complete a piece of work in 15 days and 15 women can complete the same work in 12 days. If all 10 men and 15 women work together, in how many days will the work get completed?

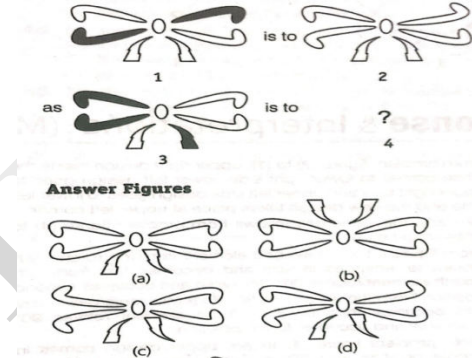
1) 6	2) $6\frac{1}{3}$
3) $6\frac{2}{3}$	4) $7\frac{2}{3}$

57. प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती आकृती येईल?

- 1) a 2) b 3) c 4) d

Which of the following figure replace the question mark?

- 1) a 2) b 3) c 4) d

58. 200 meter व 150 meter लांबीच्या दोन रेल्वे ह्या अनुक्रमे 40 kmph व 45kmph ह्या वेगाने एकमेकांना समांतर धावतात. जर त्या एकाच दिशेला धावत असतील तर त्या एकमेकांला किती वेळात पार करतील?

- 1) 72 sec 2) 132 sec. 3) 192 sec. 4) 252 sec.

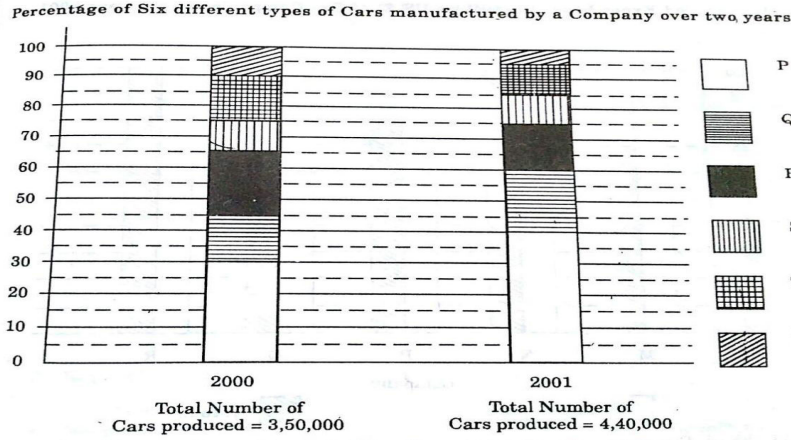
Two trains 200 met and 150 met long are running on parallel rails at the rate of 40 Kmph and 45 Kmph respectively. In how much time they will cross each other , if they are running in the same direction?

- 1) 72 sec 2) 132 sec 3) 192 sec 4) 252 sec

प्रश्न क्रमांक 59 ते 60

खाली दिलेल्या स्तंभ लेखाचा अभ्यास करा आणि खाली दिलेल्या प्रश्नांचे उत्तर द्या.

Study the bar diagram below and answer questions below.

59. P, Q, T ह्या मॉडेलच्या 2000 मधील एकूण कार किती?

- 1) 2,45,000 2) 2,22,500
3) 2,10,000 4) 1,57,500

Total numbers of cars of models P,Q,T manufactured in year 2000 is

- 1) 2,45,000 2) 2,22,500
3) 2,10,000 4) 1,57,500

60. जर S प्रकारच्या कारपैकी 85% कार कंपनीने प्रत्येकी वर्षे विकल्या तर न विकलेल्या S प्रकारच्या कारची एकूण संख्या किती?

- 1) 7650 2) 9350
3) 11850 4) 12250

If 85% of the S type cars produced in each years were sold by company, how many S type cars remained unsold?

- 1) 7650 2) 9350
3) 11850 4) 12250

61. खालील विधानांवरुन योग्य निष्कर्ष निवडा.

फक्तसद्गृहस्थहे क्लबचे सदस्यहोऊ शकतात.क्लब चे बरेच सदस्यहे अधिकारी आहेत.काही अधिकारीहे भोजनासाठी आमंत्रितकेले आहेत.

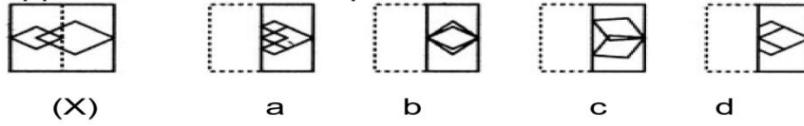
- 1) क्लब चे सर्व सदस्य जेवणासाठी आमंत्रितकरण्यात आले आहेत.
- 2) कांही अधिकारीसद्गृहस्थ नाहीत.
- 3) क्लब चे सर्व सदस्यसद्गृहस्थ आहेत.
- 4) फक्तसद्गृहस्थांनाच भोजनासाठी आमंत्रण आहे.

Based on the following statements, which is the correct conclusion drawn.

Only gentlemen can become members of the club. Many of the members of the club are officers. Some of the officers have been invited for dinner.

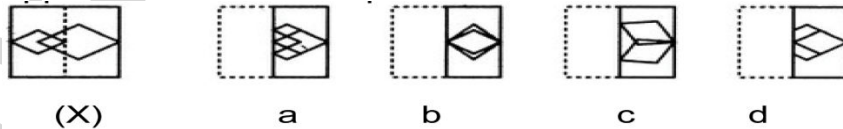
- 1) All the members of the club have been invited for dinner.
- 2) Some of the officers are not gentlemen.
- 3) All members of club are gentlemen.
- 4) Only gentlemen have been invited for dinner.

62. जर चिन्हित रेषेवरून कागद दुमडला असता कोणता पर्यायासारखा तो दिसेल?

- 1) a
- 2) b
- 3) c
- 4) d

Find out from amongst the four alternatives as to how the pattern would appear when the transparent sheet is folded at the dotted lined.

- 1) a
- 2) b
- 3) c
- 4) d

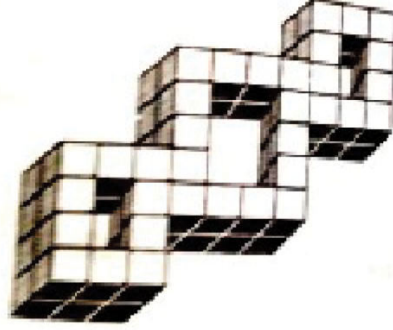
63. P,Q,R,Sह्या चार महिला आहेत. P ही सर्वात उंच परंतूसर्वात गरीब नाही.R ही सर्वात श्रीमंत परंतु सर्वात उंच नाही.QहीS पेक्षा उंच आहे परंतु ती P किंवा R पेक्षा उंच नाही.P ही Q पेक्षाश्रीमंतआहेपरंतुती S पेक्षाश्रीमंत नाही.तर वरील चारस्त्रियांचीत्यांच्या उंचीच्या व पैशाच्या उतरत्याक्रमानेकशी रचना होईल?

- 1) P,Q,R,S - R,P,S,Q
- 2) P,R,Q,S - R,S,P,Q
- 3) P,R,Q,S - R,S,Q,P
- 4) P,R,S,Q - R,S,P,Q

P,Q,R and S are four females. P is tallest but not poorest in group. R is richest but not tallest in group. Q is taller than S but not taller than P or R . P is richer than Q but she is not richer than S . How four can be arranged in decreasing order of their height and money.

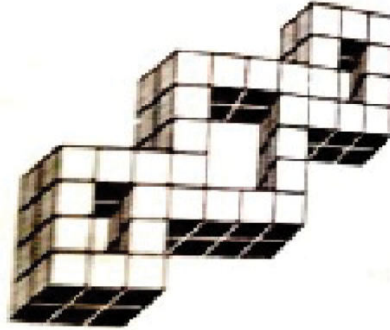
1) P,Q,R,S - R,P,S,Q	2) P,R,Q,S - R,S,P,Q
3) P,R,Q,S - R,S,Q,P	4) P,R,S,Q - R,S,P,Q

64. खालील आकृतीमध्ये किती घन आहेत?

1) 64	2) 66	3) 68	4) 70

How many cubes are there in the figure?

1) 64	2) 66	3) 68	4) 70

65. जर $K \geq G > H \leq F$ हे निश्चित सत्य असेल तर खालील पैकी कोणते निष्कर्ष सत्य असेल?

1) $F \geq K$	2) $H < K$	3) $F < G$	4) $K \geq H$

Which of following expressions will be true, if the given expression $K \geq G > H \leq F$ is definitely true?

1) $F \geq K$	2) $H < K$	3) $F < G$	4) $K \geq H$

66. जर

I. A \$ B म्हणजे A ही B ची आई आहे.

II. A # B म्हणजे A हे B चे वडील आहेत

III. A @ B म्हणजे A हा B चा नवरा आहे.

IV. A % B म्हणजे A ही B ची मुलगी आहे.

तर H हा N चा भाऊ आहे हे कोणत्या पर्यायातून निष्पन्न होईल?

पर्याय

1) N%F@D\$H 2) N%F@D%H 3) N%F@D\$H#R 4) H#R\$D\$N

I. A\$B means A is mother of B

II. A#B means A is Father of B

III. A@B means A is the husband of B

IV. A%B means A is daughter of B

then which of following option indicates H is brother of N

1) N%F@D\$H 2) N%F@D%H 3) N%F@D\$H#R 4) H#R\$D\$N

67. सुर्यादयानंतरसुरजहा एका खांबाकडे तोंड करुन उभारला होता.त्या खांबाची सावली हीत्याच्या एकदम उजवीकडे पडलीहोती.तरसुरजकोणत्या दिशेलातोंड करुन उभा होता.

1) पश्चिम 2) दक्षिण 3) पूर्व 4) उत्तर

One morning, after sunrise , Suraj was standing facing a pole. The shadow of the pole fell exactly to his right. Which direction was Suraj facing?

1) west 2) south 3) east 4) north

68. रजनीश, कविता, सुरेश, गंभीर, हे पाच मित्र असूनतेखेळाडू आहेत, रजनीश व कविता हेहॉकी व व्हॉलीबॉल मध्ये तरबेज आहेत.सुरेश व रजनीशहेहॉकी व टेनिस मध्ये तरबेज आहेत.गंभीर व कविता हे क्रिकेट व व्हॉलीबॉल मध्ये तरबेज आहेत.सुरेश, गंभीर, महेशहे फुटबॉल व टेनिस मध्ये तरबेज आहेत.तर टेनिस व्हॉलीबॉल आणिहॉकी यामध्ये तरबेज कोण असेल.

1) गंभीर 2) कविता 3) सुरेश 4) रजनीश

Rajnish, kavita, Suresh, Gambhir, and Mahesh are friends and good players. Rajnish and kavita are good in hockey and volleyball. Suresh and Rajnish are good in hockey and tennis. Gambhir and Kavita are good in cricket and volleyball. Suresh, Gambhir, and Mahesh are good in football and tennis. Then who is good at tennis, Volleyball and Hockey?

1) Gambhir 2) Kavita 3) Suresh 4) Rajnish

69. एका घराला गावाशी जोडण्याकरीता P,Q,R,S,T,आणि U हेसहा रस्ते आहेत. P, S आणि U यापैकी फक्त एका वेळी एकच रस्ता चालू असतो. जरQ बंद असेलतर T पण बंद असतो. पावसात P आणि Q यापैकी एकच चालू असतो.S हा पुरात बंद असतोतरखालीलपैकीकोणते विधान सत्य आहे.

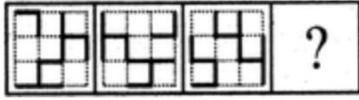
- 1) सामान्यस्थितीत फक्त तिन रस्ते उघडे असतात.
- 2) पावसाळ्यात एकतरी रस्ता चालू असतो.
- 3) पुरात तिन रस्ते चालू असतात.
- 4) पावसाळ्यात व पुरात सर्व रस्ते बंद असतात.

There are six roads P, Q, R, S, T and U connecting a house to the village. Only one out of P, S and U is open at any one time. If Q is closed, so is T. Only one of P and Q is open during rain. S is closed during floods. In this context, which one of the following statements is correct ?

- 1) Under normal conditions Only three roads are open.
- 2) During rains at least one road is open .
- 3) During floods only three roads are open.
- 4) During rain and flood all roads are closed.

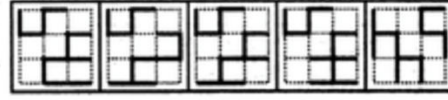
70. प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती आकृती येईल?

Problem Figures

(A) (B) (C) (D)

Answer figures

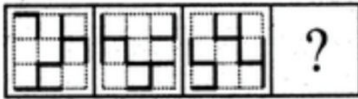

(1) (2) (3) (4) (5)

- 1) 1 2) 2 3) 3 4) 4

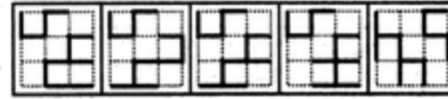
Select a suitable figure from the answer figures that would replace the question mark?

Problem Figures

(A) (B) (C) (D)

Answer figures

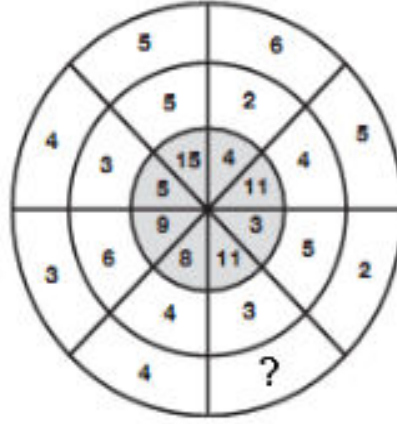

(1) (2) (3) (4) (5)

- 1) 1 2) 2 3) 3 4) 4

71. प्रश्नचिन्हाच्या जागी कोणती संख्या येईल?

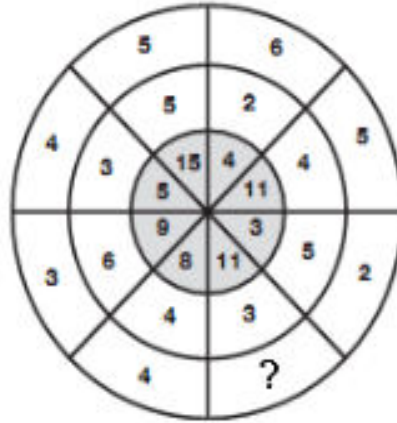
Which number replaces the question mark?

- 1) 1 2) 7 3) 3 4) 9

Which number replaces the question mark?

Which number replaces the question mark?

- 1) 1 2) 7 3) 3 4) 9

72. किरणकडे 85 चलनी नोटा असून त्यातील कांही 100 च्या तर काही 50 च्या आहेत. जर त्याच्याकडे 5000 रुपये असतील तर त्याच्याकडील 50 च्या नोटांची एकूण रक्कम किती?

- 1) 2500 2) 3000 3) 3500 4) 1550

Kiran has 85 currency notes in all, some of which are Rs 100 denomination and Remaining of Rs 50 denomination. Total amount of all these currency notes is Rs 5000. How much amount he has in the denomination of Rs 50?

- 1) 2500 2) 3000 3) 3500 4) 1550

73. एका पिशवीत 6 काळे व 8 पांढरे चेंडू आहेत, जर त्यातील एक चेंडू अनमाधबक्याने निवडला तर चेंडू पांढरा निघण्याची शक्यता किती?

1) $\frac{3}{4}$ 2) $\frac{4}{7}$ 3) $\frac{1}{8}$ 4) $\frac{3}{7}$

A bag contains 6 black and 8 white balls . one ball is drawn at random . What is the probability that ball drawn is white)

1) $\frac{3}{4}$ 2) $\frac{4}{7}$ 3) $\frac{1}{8}$ 4) $\frac{3}{7}$

74. जर A म्हणजे ' - ', B म्हणजे ' ÷ ', C म्हणजे ' + ', D म्हणजे ' × ' तर 15 B 3 C 24 A 12 D 2 = ?

1) 3 2) 5 3) 7 4) 9

If A means ' - ', B means ' ÷ ', C means ' + ', and D means ' × ' then 15 B 3 C 24 A 12 D 2 = ?

1) 3 2) 5 3) 7 4) 9

75. जर एका सांकेतिक भाषेत DESCRIBE हे FCJSDTFE असे लिहितात तर त्या भाषेत CONSIDER हे कसे लिहीले जाईल?

1) SFEJTOPD 2) SEFJTOPD 3) QFETJOPD 4) QEFJTOPD

In a certain code language DESCRIBE is written as FCJSDTFE. How will CONSIDER be written in that code language ?

1) SFEJTOPD 2) SEFJTOPD 3) QFETJOPD 4) QEFJTOPD

76. तुम्ही जिल्हा पोलिस अधीक्षक आहात. तुमच्याकडे घरगुती हिंसा झालेल्याची तक्रार तुमच्याकडे आली. पतीने पत्नीला लोखंडी वस्तूने मारहाण केली आहे आणि ती बेशुद्ध झाली आहे. तुम्ही ताबडतोब पतीस अटक करून तुरुंगात टाकले आहे. थोड्या वेळानंतर पत्नी शुद्धीवर येते तेव्हा ती तिच्या पतीला सोडण्यासाठी तुमच्यासमोर येऊन रडत आहे. कारण तिच्या कडे जमानत देण्यासाठी पुरेसे पैसे नाहीत. त्या शहरात तिच्या नवऱ्याशिवाय तिचे कोणीही नातेवाईक नाहीत. त्यामुळे तिला कोणतीही तक्रार करायची नाही. ती गरीब अशिक्षित आहे. तुम्ही काय कराल?

1) FIR नोंद झाल्याचे कारण देऊन तुम्ही त्याला सोडणार नाही.
2) तुम्ही तिच्यावर चिडाल आणि महिला सक्षमीकरणाबद्दल व्याख्यान द्याल.
3) तुम्ही शिक्षा म्हणून तिच्यासमोर त्याला चोप द्याल आणि मग तिची परिस्थिती लक्षात घेता त्याला सोडून द्याल
4) तुम्ही जमानत देण्यासाठी तिला आर्थिक दृष्ट्या मदत कराल

You are a district Superintendent of Police. One day you came across to a complaint of domestic violence. The husband has beaten wife with metal device and she had become unconscious. You arrested the husband immediately and lock him up in the jail. After some time the wife regains her consciousness. She comes and cry in front of you to leave her husband as she won't have even minimum amount to him bailed and she doesn't want to file any complaint as women having no relative other than her husband in the town. She is a poor illiterate. What will you do?

- 1) You will not leave him giving reason of registration of FIR.
- 2) You will scold her and will give lecture on woman empowerment.
- 3) You will beat him first in front of her as a punishment and then leave him by considering her situation.
- 4) You will help her financially to get him bailed.

77. तुम्ही गावाचे सरपंच आहात. आपल्या नेतृत्वाखाली Model village असा पुरस्कार मिळाला आहे. तुम्ही गावात लोकसंख्या जास्त असलेल्या समाजाचे सदस्य आहात. गावात बरेच लोक आहेत जे आपल्या सामाजिक कल्याण कार्यक्रमाचे विरोध करतात कारण त्यांच्या आर्थिकदृष्ट्या हितसंबंधांना ते हानी पोहोचवतात. बऱ्याच काळापासून गावातील महिला दारूच्या निषिद्धतेची मागणी करत आहेत. आपण हे करू इच्छिता. परंतु काही उदार बौद्धिक नी, ज्यांना तुम्ही भेटलात, त्यांच्या मदतपानाच्या निवडीच्या स्वातंत्र्याविषयी तुम्हाला प्रभावित केले आहे. पुढे स्थानिक आमदार जे तुमचे गुरु आहेत त्यांना त्यांच्या तालुक्यामध्ये कोणताही वादविवाद नको आहे. या परिस्थितीत, आपण काय कराल?

- 1) विरोधाकडे दुर्लक्ष करून बंदी घालण्याचा तुम्ही प्रयत्न कराल.
- 2) गावातील स्त्रियांना दारू पिण्याच्या हक्काबद्दल समजावाल.
- 3) तुम्ही पुरुष आणि स्त्रियांची बैठक आयोजित कराल आणि बहुमताने निर्णय घ्याल.
- 4) पुरुषांनी खाजगी जागेत पिण्याच्या अटीवर तुम्ही पिण्यावर बंदी घालणार नाही

You are a sarpanch of village. Village has earned model village award under your leadership. You are a member of community which has highest population in village. There are many in villages who oppose your social welfare programs as it harms their economical interest. For long time, women in village are demanding liquor prohibition. You want to do it but some liberal intellectuals, whom you met, influenced you regarding freedom of choice of drinkers as well. Further Local MLA who is your mentor is not interested in any controversy in his Taluka. In this situation, what will you do?

- 1) You will go ahead with the ban ignoring the opposition.
- 2) You will explain women in village about right to drink liquor.
- 3) You will organize the meeting of men and women and will take decision by majority.
- 4) You will not ban on the condition that men will drink in private area

78. आपण आपल्या गावात शाळेचे मुख्याध्यापक आहात. समाजाच्या प्राचीन परंपरेचा तुम्हाला अभिमान आहे. आपण आपल्या विद्यार्थ्याला आयुष्यात उत्कृष्टता प्राप्त करू इच्छित आहात परंतु आमच्या वैभवशाली भूतकाळापासून दूर न सोडता. एके दिवशी इतिहासाचे शिक्षक तुमच्याकडे एका वर्गात सतत वाद घालणाऱ्या विद्यार्थ्याची तक्रार घेऊन येतात. विद्यार्थी शाळेत नवीन आहे. तो शहरी शाळेतून आला आहे. विद्यार्थी आपल्या वैभवशाली भूतकाळातील कल्पनांच्या बाबतीत थोडासा नकारात्मक आहे. उलट त्या विद्यार्थ्याचे युक्तिवाद फार तार्किक आहेत. परंतु त्याच्या वर्तनाने संपूर्ण वर्गात व्यत्यय येत आहे. या परिस्थितीत आपल्या कार्यालयात विद्यार्थी आलेला आहे. तुम्ही काय कराल.

- 1) तुम्ही त्याला आपल्या वैभवशाली भूतकाळाबद्दल प्रश्न न विचारण्यास सांगाल व परत याबाबतीत जर तक्रार आली तर निलंबित करण्याची चेतावणी द्याल.
- 2) आपण त्याच्या गैरवर्तन बद्दल त्याच्या पालकांना तक्रार कराल
- 3) आपण शिक्षकांना या प्रश्नाचा आदर करण्यास व त्याच्या युक्तिवादाला योग्य कारण देण्यास सांगाल
- 4) तुम्ही वर्गात जाल आणि इतर विद्यार्थ्यांना अश्या प्रश्नांना त्यांचे तार्किक उत्तर देण्यास सांगाल

You are headmaster of school in your village. You are very much proud of ancient traditions of society. You want your student to excel in life but not to break away from our glorious past. One day teacher of history comes to your office complaining student who is frequently arguing with teacher in classroom. Student is new to school. He came from urban school. Student is in the mood of very dismissal of idea of our glorious past. Rather student was very much reasoned and whatever arguments he is putting are logical. But because of his behaviour entire classroom is getting disturbed. In this situation student came before you in your office. What will you do?

- 1) You will ask him not question our glorious past and will warn him about suspension in case of another complaint about his arguments in classroom
- 2) You will complaint to his parents about his misbehavior.
- 3) You will ask teacher to respect the question and give proper reasons to his argument
- 4) You will go to the class and ask other students to apply their reason to such questions.

79. UPSC मुलाखत दिवसाच्या फक्त 3 दिवस आधी आपण आपल्या पालकांना घेऊन डिनरला आला आहात. रेस्टॉरंट पूर्ण भरलेले असून 20-25 लोक डिनर घेत होते. डिनर घेत असतांना 4-5 गुंडांनी लाठ्या घेऊन रेस्टॉरंटमध्ये प्रवेश केला आणि निर्दयीपणे व्यक्तीला मारणे सुरू केले. गुंडांनी प्रत्येकाला रेस्टॉरंट सोडण्यासाठी सांगितले. लोक बाहेर पळत होते जर त्या गुंडांनी त्या व्यक्तीला अजून मारले तर तो मारू शकतो हे तुमच्या लक्षात आले. तुमचे पालक घाबरले असून त्यांना लगेच बाहेर जायचे आहे. तुम्ही काय कराल?

- 1) तुम्ही हस्तक्षेप कराल आणि गुंडांसोबत लढाल.
- 2) तुम्ही लोकांना हस्तक्षेप करून त्या व्यक्तीचा जीव वाचवण्याचे आवाहन कराल
- 3) तुम्ही रेस्टॉरंट व्यवस्थापनास त्वरीत पोलिसांना कॉल करण्यासाठी सांगाल.
- 4) तुम्ही आपल्या पालकांसोबत बाहेर पळून जाल

You are out with your parents for dinner just 3 days before your interview day for upsc. Restaurant is full and 20-25 people were having dinner. While having dinner, 4-5 goons with lathis in their hand entered into the restaurant and started to beat a person mercilessly. Goons screaming out to everyone to vacate the place and people are running outside the restaurant. You noticed that if the goons continue to beat that person, he might die. Your parents are fearful and want to go out of restaurant immediately. What will you do?

- 1) You will intervene and will fight with the goons
- 2) You will appeal people to intervene and save the person.
- 3) You will ask restaurant management to call police immediately.
- 4) You will run along with your parents.

80. तुम्ही एका दुष्काळी जिल्ह्याचे गटविकास अधिकारी आहात. या जिल्ह्याचे शेतकरी आत्महत्येचे प्रमाण खूप आहे. लहान शेतकऱ्यांसाठीच्या सिंचन प्रकल्पाच्या निधीवाटपाचे तुम्ही प्रमुख आहात. पण लाभार्थी यादीमध्ये राजकीय संबंध असलेल्या मोठ्या शेतकऱ्याचा समावेश केलेला तुमच्या लक्षात आले. जर तुम्ही कोणालाही सांगितले तर तुम्ही तुमची नोकरी गमावून बसाल अशी धमकी मोठ्या शेतकऱ्यांनी तुम्हाला दिलेली आहे. बऱ्याच लहान शेतकऱ्यांचे जीवन तुमच्या हातात आहे. तुम्ही एकटेच तुमच्या कुटुंबाचे पोशिंदे आहात व नोकरी गेल्यास त्यांची उपासमार होण्याची शक्यता आहे. तुम्ही काय कराल?

- 1) तुम्ही मोठ्या शेतकऱ्यांशी सहमत व्हाल व हा घोटाळा कोणालाही सांगणार नाही.
- 2) तुम्ही एक अहवाल यतार कराल व तुमच्या वरिष्ठांना पाठवून द्याल.
- 3) तुम्ही या घोटाळ्याबद्दल मिडियाला कळवाल.
- 4) तुम्ही बरोबर लाभार्थ्यांची यादी कोणाचीही पर्वा न करता परत तयार करण्याचा आदेश द्याल.

You are a block development officer of a draught prone district. Incidences of farmer suicides are more in this district. You are in-charge of allocation of funds for irrigation project intended for small and marginal farmers. But you found that beneficiary list is occupied by the big farmers who had political linkages. Big farmers had threatened you to snatch your job if you disclose anything to anybody. Many small farmers life is in your hands. You are a sole bread winner of your family and losing your job may result in their starvation. What will you do?

- 1) You will agree with big farmers and will not disclose this scam to anybody
- 2) You will prepare a report and send it to senior authority
- 3) You will inform media about this scam and threat to your life
- 4) You will order to prepare list with correct beneficiaries without caring Anybody

Shree Book Centre

Answerkey

Shree Book Centre
Subject : Paper II - CSAT

Date: 1st March 2018

4th Comprehensive

Shree Book Centre

Shree Book Centre

Shree Book Centre

Q	Ans	Q	Ans	Q	Ans	Q	Ans
1	#	26	1	51	4	76	4-1-3-2
2	2	27	4	52	4	77	3-1-4-2
3	1	28	2	53	4	78	3-4-2-1
4	4	29	3	54	4	79	3-2-4-1
5	3	30	1	55	4	80	4-2-3-1
6	3	31	4	56	3	81	
7	2	32	4	57	3	82	
8	2	33	#	58	4	83	
9	1	34	2	59	#	84	
10	3	35	2	60	#	85	
11	1	36	2	61	3	86	
12	3	37	1	62	1	87	
13	3	38	2	63	2	88	
14	1	39	2	64	3	89	
15	4	40	1	65	2	90	
16	1	41	2	66	3	91	
17	3	42	3	67	2	92	
18	4	43	3	68	4	93	
19	2	44	4	69	2	94	
20	1	45	1	70	3	95	
21	2	46	4	71	2	96	
22	2	47	1	72	3	97	
23	2	48	1	73	2	98	
24	3	49	4	74	2	99	
25	2	50	4	75	1	100	

Shree Book Centre